Biblioteca Cen...
Regională
Hunedoara Deva

Proletari din toate țările, uniți-vă!

VEAC NOU

★ Organ al Consiliului General A.R.L.U.S. ★

ANUL XIV Nr. 5 (672) | Vineri 31 ianuarie 1958 | 4 PAGINI, 25 BANI

COOPERARE INTRE PARTENERI EGALI

Oricărui observator atent, care încearcă să înțeleagă natura avîntului forțelor de producție, nemaiintîlnit în istoria țării noastre, îi apare clar că acest elan se datorește în mare măsură și faptului că Uniunea Sovietică, credincioasă literei și spiritului tratatului încheiat la 4 februarie 1948, ne-a acordat un sprijin substanțial în rezolvarea principalelor sarcini ale construirii bazei economice a socialismului în patria noastră.

Incepind din anul 1948 U.R.S.S. livrează țării noastre utilaje pentru aproape toate ramurile industriale, precum și instalații complexe pentru intreprinderile industriale (centrale electrice, uzine, fabrici etc.). Cu ajutorul acestor mașini au putut fi ridicate asemenea construcții ca cele două mari furnale, fabrica de aglomerare a minereurilor, uzina cocso-chimică și centrala termo-electrică de la Hunedoara, fabrica de rulmenți din Bîrlad, marele laminor de țevi de la Roman și multe altele.

Uniunea Sovietică ne-a acordat un sprijin esențial în echilibrarea balanței de metal a R.P.R. — condiție de seamă pentru dezvoltarea construcției de mașini — aflată într-un impetuos avînt industrial.

In perioada 1950—1956 partea U.R.S.S. în totalul importurilor noastre de metale neferoase s-a ridicat pînă la 86 la sută, la minereuri de fier pînă la 94 la sută, iar la cocs pînă la 70 la sută.

Date și fapte la fel de interesante ni se impun atenției dacă ne îndreptăm privirea spre domeniul, nu mai puțin important, al electrificării țării. Proiectarea noilor centrale termoelectrice Ovidiu II, Steaua Roșie, Comănești, Petroșani, ca și a centralelor hidroelectrice Moroieni și Sadu V, a fost făcută de institutele sovietice de specialitate. Aceste institute au trimis în țara noastră specialiști care au ajutat la fixarea tuturor datelor de bază necesare proiectării centralelor, alegerea justă a acestor date fiind o condiție fundamentală pentru funcționarea corectă și economică a instalațiilor. Din U.R.S.S. ne-a fost livrată aproape totalitatea utilajului electro-mecanic necesar echipării acestor centrale: cazane și turbine cu abur de presiuni și temperaturi înalte, transformatoare electrice cu trei înfășurări etc.

Exemplele amintite au un caracter ilustrativ. În practica înfăptuirii Tratatului de prietenie, colaborare și asistență mutuală, Uniunea Sovietică a acordat țării noastre sprijin în realizarea acelor obiective care corespundeau intereselor majore ale țării noastre. Aceasta înseamnă că, bazîndu-se pe sprijinul economic al țărilor socialiste și în primul rînd al Uniunii Sovietice, țara noastră a putut realiza o asemenea structură a producției industriale și un asemenea nivel diferențiat al dezvoltării ramurilor ei, care să oglindească necesitățile și posibilitățile obiective ale economiei noastre naționale.

Livrîndu-ne materii prime și produse industriale de care țara noastră avea nevoie, Uniunea Sovietică a importat în același timp din R.P.R. o nomenclatură foarte variată de produse devenind astfel o piață importantă și sigură pentru produsele industriei noastre. În 1956, U.R.S.S. a reprezentat în exportul total al R.P.R., 37 de procente la mașini, utilaje, aparataj și piese de schimb, 47 de procente la materiale de construcție, 63 de procente la produse petrolifere.

Socotim deosebit de semnificativ faptul că, după ce ne-a acordat un sprijin substanțial în crearea industriei construcțiilor de mașini, Uniunea Sovietică a început să cumpere progresiv mașini și utilaje de fabricație romînească destinate exportului. Astfel, în schimbul mărfurilor importate, R.P.R. a exportat în Uniunea Sovietică utilaj petrolifer (pompe duplex, sape, sape cu role etc.), poduri rulante, locomotive, vagoane de marfă și vagoane cisterne de mare capacitate, cazane, vase pescărești, remorchere, tancuri petroliere și altele.

Cele expuse pe scurt aici constituie o exemplificare concludentă a deosebirii principiale și calitative a relațiilor economice dintre țările socialiste și cele care există între țările capitaliste. Se știe foarte bine că pe vremea regimului burghezo-moșieresc, țările capitaliste industriale nu au cruțat nici un efort pentru a împiedica industrializarea Romîniei și pentru transformarea ei într-un hinterland agrar, al lor, o furnizoare de materii prime ieftine. Astăzi însă, pe temeiul relațiilor de tip nou statornicite între U.R.S.S. și Republica Populară Romînă, ca și îndeobște între țările lagărului socialist, fiecare țară în parte încurajează dezvoltarea economică a celorlalte țări, dovedind prin fapte că nici una dintre ele nu pornește în politica sa economică de la ideea dreptului de monopol al vreunei țări în ce privește producția mijloacelor de producție. În această ordine de idei, vom mai da un exemplu, care ni se pare cît se poate de elocvent: la sfîrșitul anului trecut a fost pus în funcțiune la Roman un laminor de țevi — cel mai mare și mai modern din sud-estul Europei. Acest laminor a fost construit cu utilaj sovietic, pe baza unui credit industrial. Mai mult decît atît, materia primă pentru funcționarea laminorului ne va fi livrată în mare parte de către Uniunea Sovietică. Plata ratelor creditului se va face din însăși producția laminorului. Aceasta înseamnă în esență că Uniunea Sovietică ne-a dat posibilitatea să construim o mare unitate industrială pentru ridicarea economică a unei regiuni rămase în urmă cum este Moldova, și să valorificăm în condiții optime potențialul de forță de muncă din țara noastră.

Cei care nu văd cu ochi buni drumul nou pe care pășește poporul nostru au încercat nu o dată să calomnieze caracterul relațiilor economice statornicite între U.R.S.S. și Rominia. Faptele, însă, nu pot fi răsturnate. Ele arată, cu marea lor putere de convingere, că colaborarea economică romino-sovietică a fost și este un factor determinant al înfloririi patriei noastre, al mersului ei ascendent pe calea progresului.

Carol Loncear
adjunct al ministrului Industriei Grele

Despre unele probleme ale pregătirii cadrelor în U.R.S.S.

de S. V. Rumeanțev
ministru adjunct al Invățămîntului Superior al U.R.S.S.

Este cu neputință să-ți închipui industria contemporană fără un mare număr de cadre inginerești. Tehnica modernă a ajuns la un asemenea grad de dezvoltare, încît pentru aplicarea oricărei propuneri tehnice serioase sau a unei descoperiri științifice, este nevoie de mii de specialiști. Pentru ca economia națională a oricărui stat să fie asigurată cu un număr suficient de cadre inginerești, este absolut necesar un sistem de învățămînt superior corespunzător.

Uniunea Sovietică a rezolvat problema cadrelor calificate, atît sub raport numeric cît și sub raportul gradului de pregătire. In anul 1957 au absolvit cursurile institutelor noastre mai mult de 70.000 de ingineri; în 1958 numărul inginerilor va crește la peste 80.000. Aceste succese se datoresc sistemului de învățămînt superior din Uniunea Sovietică. Acest sistem este specific țării noastre. El s-a născut din experiența Școlii Tehnice Superioare „Baumann" din Moscova, a Institutului tehnologic din Leningrad și a altor școli superioare de ingineri, foarte vechi și cu tradiții glorioase. Esența acestui sistem constă în faptul că în primii trei ani de studiu, studenții capătă o importantă sumă de cunoștințe generale inginerești și teoretico-științifice, care devin fundamentul studierii disciplinelor tehnice speciale, întărite prin executarea unui mare număr de proiecte de diferite tipuri.

In școala noastră de ingineri proiectarea joacă un rol foarte important pentru că ea este o activitate creatoare independentă a viitorului inginer.

Incepînd cu anul I, studierea teoriei este împletită strîns cu munca practică în ateliere. Acolo studentul capătă cunoștințele și deprinderile necesare pe care le aplică apoi în practica de producție ce are loc în fabrici, uzine, într-un cuvînt în industrie.

Experiența a dovedit că este absolut necesar ca în procesul de învățămînt să se rezerve un loc important practicii de laborator care, ca regulă, trebuie să fie pentru studenți de sine stătătoare. Studentul trebuie să pregătească întîi pentru el, cu multă seriozitate, o anumită sarcină de laborator, și apoi să lucreze la rezolvarea ei pînă cînd obține rezultatele dorite.

Problema muncii independente a studenților este fundamentală pentru școlile superioare. Ea determină calitatea pregătirii specialiștilor. Inginerul, care s-a obișnuit cu activitatea independentă creatoare încă de pe băncile institutului, este pentru dezvoltarea tehnicii contemporane de un real folos.

Indeplinirea acestei sarcini nu este ușoară. Ea cere o perioadă de timp absolut necesară pentru ca studentul, în cursul procesului de învățămînt, să se obișnuiască cu munca creatoare independentă. Termenul limitat care se acordă pentru pregătirea unui inginer (cinci, cinci ani și jumătate cît durează studenția), creează o serie de greutăți obiective în împărțirea judicioasă a acestui timp.

După părerea noastră, această perioadă limitată în care studentul este obligat să-și însușească un anumit bagaj de cunoștințe ar putea fi folosită cu mult mai bune rezultate dacă s-ar exclude din cursuri lecțiile referitoare la partea descriptivă a unei discipline. Pe acestea, studentul le poate parcurge și singur, din manuale, fără ajutorul profesorului. O serie de discipline tehnologice, inclusiv organizarea economică a industriei, pot fi studiate în timpul practicii de producție pe care o face studentul, și îmbinate cu ea. Toate acestea lasă timp liber și dau posibilitate studenților să acorde mai multă atenție studiului independent creator la proiecte și în laborator.

O mare importanță în dezvoltarea inițiativei creatoare a viitorului specialist o are munca științifică a studenților. Dacă ea este organic împletită cu activitatea cadrelor didactice, atunci rezultatele sînt cu atît mai rodnice și în avantajul ambelor părți. Avem multe exemple care dovedesc că colaborarea colectivului de studenți cu cadrele științifice ale catedrei a permis să se rezolve foarte importante probleme de știință. Activitatea științifică creatoare încă de pe băncile institutului contribuie la formarea unor ingineri capabili de inițiativă creatoare, atît de necesari pentru progresul tehnic.

In Uniunea Sovietică activitatea științifică a studenților este stimulată prin diferite măsuri. Lucrările cele mai bune se publică sistematic în culegeri sau reviste științifice. Printr-o hotărîre specială a guvernului se acordă 50 de medalii celor mai remarcabile lucrări științifice studențești. Totodată, anual, în fiecare oraș unde există institute, se organizează concursuri de lucrări științifice studențești. Pentru buna desfășurare a acestor concursuri, se alcătuiește o comisie din cei mai apreciați și respectați profesori. In urma concursului, cele mai bune lucrări studențești sînt distinse cu premii și diplome de onoare acordate de Ministerul Invățămîntului Superior. Paralel cu aceste concursuri se organizează și expoziții speciale, unde se expun unelte, instrumente și diferite mecanisme realizate de studenți. Cele mai remarcabile exponate sînt de asemenea premiate de minister.

Activitatea științifică creatoare a studenților a căpătat o largă răspîndire în institutele sovietice. Incepînd cu anul acesta, în diplome se va menționa obligatoriu ce lucrări științifice a realizat în cursul studenției absolventul respectiv. Dintre studenții care manifestă înclinații și au talent pentru activitatea științifică, se completează și cadrele de aspiranți.

Măsurile amintite mai sus și care sînt menite să stimuleze munca creatoare, de sine stătătoare a studenților, nu exclud frecvența regulată, obligatorie la toate cursurile. Sîntem pe deplin încredințați că fără o frecventare obligatorie a cursurilor, care frecventare creează o disciplină fermă în universități, n-am putea da în fiecare an un număr așa de mare de specialiști.

Actualmente, în Uniunea Sovietică numărul tinerilor care termină școala medie este superior numărului celor care sînt primiți în institute și universități. Faptul acesta ne dă posibilitate să selecționăm pentru școlile superioare, partea cea mai bine pregătită și mai talentată a tineretului.

Socotim că în afară de talent, de o bună pregătire teoretică, tînărul care intră în școlile superioare trebuie să dispună și de un anumit bagaj de deprinderi practice, să fie obișnuit cu munca în producție — în fabrici, în uzine, în agricultură. Tinerii care au un stagiu în producție de cel puțin doi ani, au prioritate la admiterea în universități și institute. Experiența a arătat că tinerii care vin din producție au un mod de a gîndi, de a studia, mult mai matur, mai format și sînt îndeobște conștiincioși. De aceea ni se pare că această metodă de recrutare a studenților este cea mai justă.

Toate aceste măsuri sînt îndreptate spre ridicarea necontenită a nivelului de pregătire al specialiștilor, sarcină care este acum baza dezvoltării școlii superioare în U.R.S.S.

Jonas Kuzminskis: Vilnius

Un deceniu de istorie contemporană

Acum 10 ani — la 4 februarie 1948 — reprezentanții Uniunii Sovietice și ai Republicii Populare Romîne semnau la Moscova Tratatul de prietenie, colaborare și asistență mutuală între cele două țări. Prietenia dintre poporul romîn și popoarele sovietice, prietenie cu profunde rezonanțe istorice, întărită prin sîngele vărsat în comun împotriva fascismului, cimentată prin țelul comun al construirii socialismului și comunismului, a căpătat la 4 februarie 1948 o nouă și strălucită confirmare.

Recitind acum, după 10 ani, clauzele Tratatului încheiat la Moscova, te impresionează faptul că ele își păstrează întreaga lor valabilitate, împrejurarea că aceste clauze au și azi o stringentă actualitate. Tratatul romino-sovietic se dovedește astfel a fi și pentru un lung șir de ani de acum înainte un adevărat program de întărire continuă a prieteniei între cele două țări, a într-ajutorării lor multilaterale.

Viabilitatea Tratatului își are rădăcinile, înainte de toate, în spiritul în care este conceput. Anii care au trecut de la semnarea Tratatului n-au făcut decît să confirme întrutotul acel articol în care se arată că: „Inaltele părți contractante declară că vor acționa în spiritul prieteniei și al colaborării în scopul dezvoltării mai departe și al întăririi legăturilor economice și culturale dintre ambele state, urmînd principiile respectului reciproc față de independența și suveranitatea lor precum și al neamestecului în treburile interne ale celuilalt stat". Ziua de 4 februarie 1948 a intrat astfel în istoria contemporană a țării noastre ca ziua în care, pentru prima oară în decursul existenței sale ca stat, Romînia a semnat un tratat cu o mare putere în condiții reale de egalitate. Aceasta a fost și este o egalitate bazată nu pe vorbe ci pe fapte și anume pe fapte din acelea ale căror efecte le simțim zi de zi, lună de lună, an de an, în viața noastră, în întreaga activitate îndreptată spre construirea cu succes a socialismului. Nu există tărîm de activitate în care prietenia cu Uniunea Sovietică, folosirea multilaterală a experienței și ajutorului sovietic să nu-și fi exercitat o influență hotărîtoare. Specialiștii sovietici care au venit să lucreze alături de specialiștii romîni, griul sosit din răsărit în anii cu recoltă proastă, proiectele unor fabrici și uzine trimise de inginerii sovietici, creditele pe termen lung acordate țării noastre, trenurile cu mașini și utilaje fabricate în uzinele sovietice, reactorul și ciclotronul livrate de Uniunea Sovietică, toate dovedesc că alianța și prietenia romino-sovietică constituie un factor hotărîtor pentru dezvoltarea noastră economică. Iar pentru că această prietenie se întemeiază în primul rînd pe egalitate și într-ajutorare reciprocă, țara noastră a ajuns acum într-un stadiu de dezvoltare în care poate livra — în cadrul relațiilor economice avantajoase dintre cele două țări — o foarte variată gamă de mărfuri, necesare statului sovietic: petrol, produse forestiere, produse chimice, unele sorturi de mașini. Nu trebuie pierdut din vedere în același timp faptul că numai în urma creditelor primite din partea Uniunii Sovietice avem astăzi posibilitatea să construim o seamă de mari obiective industriale ca: fabrica de îngrășăminte azotoase, o uzină de cauciuc sintetic, o uzină de sodă caustică electrolitică cu secții de mase plastice și altele.

Relațiile de sinceră colaborare cu Uniunea Sovietică au o influență favorabilă nu numai asupra dezvoltării potențialului economic al țării noastre, ci și asupra dezvoltării științei, artei, culturii.

Ele constituie o parte integrantă a relațiilor de tip nou care s-au instaurat între țările socialiste, apărute în ultimii 10—15 ani pe harta lumii. Aceste relații constituie la rîndu-le unul din izvoarele puterii cu care toate țările socialiste stau ferm pe pozițiile apărării păcii în întreaga lume. Faptul că țara noastră nu mai este de mult un pion al planurilor imperialiste, că ocupă un loc de frunte în rîndul țărilor iubitoare de pace, că glasul ei răsună cu prestanță mereu crescîndă pe arena internațională, toate se datoresc relațiilor noastre strînse cu țările socialiste, și în primul rînd relațiilor noastre de indestructibilă prietenie cu marea și puternica Uniune Sovietică. Această prietenie barează calea celor care nutresc față de noi intenții de aventură, tempereazǎ zelul celor care visează să reînvie trecutul pe pămîntul dintre Dunăre și Carpați. Dar poziția internațională a țărilor socialiste nu este una defensivă ci una ofensivă, de luptă împotriva războiului, a atmosferei de ostilitate între state. In această luptă Romînia și Uniunea Sovietică se călăuzesc după una din clauzele Tratatului semnat între ele acum 10 ani: „Inaltele părți contractante declară că ele intenționează să participe în modul cel mai sincer la toate acțiunile internaționale avînd drept țel asigurarea păcii și securității popoarelor și vor aduce întreaga lor contribuție la rezolvarea acestor înalte sarcini".

Cea de-a 10-a aniversare a semnării Tratatului de prietenie, colaborare și asistență mutuală dintre Uniunea Sovietică și Romînia, prilejuiește poporului nostru o nouă manifestare a prețuirii pe care el o acordă acestui document care consfințește relațiile frățești dintre cele două popoare. Tratatul s-a dovedit a răspunde întrutotul intereselor și aspirațiilor noastre. De aceea sînt cît se poate de firești gîndurile bune și urările de felicitare pe care oamenii muncii din Republica Populară Romînă le adresează oamenilor sovietici acum, cu prilejul celei de-a 10-a aniversări a tratatului, gînduri de prietenie caldă, frățească, urări de prosperitate și succese sporite, de adîncire continuă a alianței de nezdruncinat romino-sovietice!

acad. prof. P. Constantinescu-Iași

Visul înălțimilor...

Prăbușirea lui Icar n-a avut efectul pe care-l aștepta morala sacerdotală, interesată să-l țină pe om în lanțurile lui de ocnaș geologic iar visurile lui în colivia pe vecie ferecată. Răzvrătit, ca și Prometeu, Icar nu s-a temut de flăcările astrului solar, după cum Prometeu n-a șovăit în fața trăznetelor dumnezeiești. Anticul zburător și-a crescut propriul lui vis zi cu zi, pînă cînd a simțit că-i bat, impetuoase, în suflet, aripile lui de pasăre măiastră. Și, deși n-a găsit pe potriva lor decît niște biete aripe de șindrilă, s-a încumetat totuși, presimțind că nu poate exista pentru om libertate, atît timp cît nu și-a eliberat propriul său vis.

Impotriva voinței zeilor și prin voința oamenilor, Icar a devenit nemuritor și a răsărit, mai mîndru, din apele Helespontului, ca și visul de înălțimi al omenirii. După exemplul lui, alți și alți zburători pe mașini tot mai perfecționate s-au avîntat pe căile cerești spre cetatea soarelui, reputată atîta vreme inexpugnabilă.

La sfîrșitul anului trecut, ultimele clipe ale tainelor cerești băteau, solemn și răspicat, în orologiul istoriei veacurilor. Pe firmament apăruseră doi aștri noi, făcuți de mîna omului. Perspective uriașe se deschideau zborului spre înălțimi. Știința sovietică liberase definitiv visul cel mai grandios și mai temerar pe care-l putuse închipui mintea omenească.

In revistele sovietice ale acestui început de an au și apărut noile tipuri de mașini zburătoare, avioanele ionosferice, cu care omul va putea controla spațiile siderale. Zburînd cu viteza luminii, un astronaut va putea verifica ipoteza lui Einstein, dovedind că în cursul unei vieți omenești se va putea vizita un astru. Ipotezele pesimiste care înfățișau oamenilor perspectivele sumbre ale dispariției vieții pe pămînt, o stingerii astrului zilei, se vor prăbuși una cîte una. Omul viitorului va fi destul de puternic, ca să supraviețuiască soarelui.

Firește, nu lipsesc umbrele care ar vrea să întunece această apropiată victorie asupra tainelor înălțimilor albastre. Mai sînt încă, din nefericire, pe planeta noastră destui vrăjmași care să nu vadă cu ochi buni eliberarea totală a omului. Aceștia nu-și văd rostul lor pe pămînt decît în robia semenilor lor, iar fericirea lor nu dospește decît în mizeria generală. Dușmanii omului au salutat cu zăngănit de arme triumfurile științei sovietice. Ei ar dori să împiedice aceste mărețe descoperiri și să prefacă visul înălțimilor albastre în coșmarul pustiilor atomice. Profeți siniștri, ei continuă să prevestească sfîrșitul lumii, amenințînd să pună în fiecare colț roditor de pe pămînt imaginea disperată a tragicei Hiroșima.

Numai că amenințările lor sînt prea tardive. Ultimele descoperiri științifice i-au dat omului aripi noi și așa de puternice încît, la fîlfîirile lor, glasul morții trebuie să amuțească. Există astăzi oare în lume forțe care să oprească zborul omului spre înălțimi și să-l împiedice să ia parte la sărbătoarea eternă a creațiunii universale?

Al. Dimitriu-Păușești

Punte de aur între popoarele noastre!

Prietenilor mei romîni

Prietenia frățească dintre popoarele Uniunii Sovietice și poporul romîn are rădăcini istorice adînci și se întemeiază pe o bază trainică. Cei zece ani care au trecut de la semnarea Tratatului de prietenie, colaborare și asistență mutuală, au întărit și mai mult această prietenie, făcînd-o de nezdruncinat.

Oamenii sovietici privesc cu satisfacție și încredere colaborarea mereu crescîndă între țările noastre. Această colaborare cuprinde domenii diferite ca știința, literatura, arta, învățămîntul superior, ocrotirea sănătății. Cu fiecare an se dezvoltă legăturile economice între țările noastre, se intensifică schimbul de experiență înaintată în producție, se lărgește colaborarea tehnico-științifică. Savanții și specialiștii sovietici îi ajută pe prietenii lor romîni să-și construiască întreprinderi mari, să pună la punct producerea unor utilaje complicate. La rîndul lor ei învață din experiența valoroasă a savanților romîni.

Felicit din toată inima pe colegii mei romîni cu prilejul acestei remarcabile victorii. De asemenea, mă folosesc de această ocazie pentru a transmite un salut fierbinte savantului de renume mondial, stimatului profesor Constantin Parhon, academicianului Traian Săvulescu, precum și profesorilor Eugen Macovschi și Simion Oeriu, pe care am avut ocazia să-i întîlnesc la simpozionul privind originea vieții, organizat anul trecut la Moscova.

Trăiască și înflorească în veci prietenia indestructibilă romino-sovietică!

acad. A. Oparin

Efectele colaborării

Țara noastră are în subsolul ei diverse materii prime pentru energia nucleară, printre care și uraniu.

Cum problemele cele mai noi ale fizicii nucleare, în special cele legate de fisiunea uraniului și de utilizarea ei în reactori, pentru producerea de combustibil nuclear, exploziv, au fost întreprinse după 1940 în scopuri strategice, ansamblul acestor cercetări a fost înconjurat de cel mai riguros secret, care s-a păstrat încă multă vreme și după încetarea războiului. Acest lucru a provocat un hiatus în aceste studii și la noi, timp de 10 ani de zile.

Spre a remedia în parte această stare de lucruri, Uniunea Sovietică a decis, în 1955, ca să pună la dispoziția țărilor prietene experiența sa în acest domeniu precum și produsele și aparatajele pe care industria sa le producea deja pe scară largă.

Așa s-a ajuns la semnarea, în aprilie 1955, a convenției de colaborare prietenească și de asistență tehnico-științifică în domeniul energiei nucleare, între țara noastră și Uniunea Sovietică.

Rezultatul s-a făcut curînd simțit. Astăzi avem un centru nuclear pe lîngă Academia R.P.R.

Specialiștii noștri sînt bucuroși să-și exprime prin mine satisfacția pe care o au de a fi putut atît de repede fi antrenați în această activitate, și să-și arate speranța că munca lor va fi folositoare poporului și științei universale.

acad. Horia Hulubei

Un bun care ne este scump

Timp de milenii omul a nutrit credința în posibilitatea unor legături sincere între oameni. A nutrit-o multă vreme, cu insistență și răbdare, exprimînd-o în toate limbile printr-un cuvînt scump tuturor: prietenie. Prietenia îl face pe om mai înțelept, îi îmbogățește și îi înfrumusețează sentimentele.

O asemenea prietenie se vădește în interesul manifestat de poporul romîn față de arta țării noastre așa cum pe noi ne emoționează creația poporului romîn. Arta este limbajul sufletului, ea duce la apropiere și înțelegere. Zece ani de prietenie între doi oameni reprezintă un eveniment îmbucurător în biografia lor. A zecea aniversare a unui Tratat de prietenie între două popoare constituie un eveniment de mare importanță. Prietenia bazată pe frăția țărilor din lagărul socialist este o prietenie măreață, căci ea urmărește binele, dreptatea, pentru că vrea să organizeze pămîntul „după legile frumosului" cum spunea Marx. Vrem să împodobim prietenia popoarelor noastre cu darurile faptelor inspirate, vrem ca popoarele noastre să trăiască fericite în marea familie frățească a popoarelor dornice de pace.

Nikolai Mordvinov
artist al poporului al U.R.S.S.

Foloase reciproce

Au trecut zece ani de la semnarea acordului de colaborare și asistență mutuală între țara noastră și U.R.S.S. In toți acești ani s-au strîns relațiile de prietenie dintre poporul nostru și popoarele sovietice. Prietenia s-a adîncit. Colaborarea pe tărîm tehnic și cultural s-a dezvoltat mult. Mii de tineri romîni au învățat în acești ani în școlile sovietice însușindu-și diferite ramuri ale științei. S-a tradus mult din lucrările de specialitate și, de asemenea, s-a tradus la noi multă literatură clasică rusă și literatură contemporană.

Toate acestea au făcut ca astăzi poporul nostru să cunoască mai bine și să prețuiască și mai mult popoarele din U.R.S.S. La rîndul lor sovieticii au cunoscut realizările oamenilor noștri de știință, s-au împărtășit din arta noastră, au tradus în limba rusă și în limbile altor popoare din Uniune nenumărate lucrări din literatura noastră clasică și contemporană. Putem spune deci că acordul a folosit ambelor părți care l-au semnat, că el a contribuit la cunoașterea reciprocă a popoarelor noastre și a ajutat la întărirea și consolidarea păcii.

acad. Zaharia Stancu

Scenă din „Poveste de iarnă" de Shakespeare, la M.H.A.T.

ORIZONT

Cîteva probleme ale reconsiderării literare

In ultima vreme, ca răspuns la îndemnurile adresate de la tribuna Congresului al XX-lea, apar multe articole, studii sau cărţi consacrate unor probleme de istorie a literaturii sovietice, care urmăresc reconsiderarea unor aspecte ale vieţii literare din Uniunea Sovietică sau elucidarea „petelor albe", care au rezultat de pe urma înrîuririi dogmatismului şi cultului personalităţii. La o cercetare sumară s-ar părea că voluminosul studiu al lui K. Zelinski „La măreţul hotar" (1917—1920)* ar fi numai o contribuţie în plus la cunoaşterea istoriei literare sovietice din primii ani de după Revoluţie, deci o lucrare de specialitate, ce se adresează unui cerc relativ restrîns de cititori. Ar greşi însă profund cel ce s-ar mulţumi să tragă asemenea concluzii răsfoind în fugă paginile şi înregistrînd mecanic titlurile capitolelor. Şi ar avea, desigur, de regretat această concluzie pripită.

Chiar de la primele pagini autorul ne previne: „Insemnările mele nu sînt o istorie în accepţia comună a cuvîntului, scrisă de un contemporan al evenimentelor şi nici o cercetare specială de arhive. E vorba de nişte amintiri şi de impresii culese în urma unei noi lecturi a paginilor de literatură din vremea lui Octombrie. Am publicat acest material, însufleţit de o unică dorinţă, aceea de a reda atmosfera epocii şi coloritul acelor „Zori de fier", ce au răsărit deasupra lumii"

In modestia sa, cercetătorul sovietic subapreciază valoarea ştiinţifică de investigaţie şi cunoaştere a procesului literar pe care o are studiul său, care este incontestabil o lucrare de istorie literară. O lucrare care oglindeşte foarte viu — aşa cum a dorit-o de altfel şi autorul — atmosfera, pulsul vieţii literare din epoca 1917—1920 în U.R.S.S. De aceea această carte poate interesa, pasiona şi desfăta nu numai pe un specialist, pentru că este în acelaşi timp şi o carte de amintiri, de lucruri văzute şi trăite personal de autor. Şi desigur că această calitate îi dă o vioiciune deosebită şi sporeşte forţa de evocare, de zugrăvire a faptelor, evenimentelor şi oamenilor. Este aşa dar istoria literaturii sovietice între anii 1917—1920 relatată de un specialist, care a fost în acelaşi timp martor al evenimentelor descrise şi contemporan al scriitorilor evocaţi, pe care i-a şi cunoscut personal în majoritatea cazurilor. Acest specialist este totodată dublat de un om de litere, care ştie să schiţeze în cîteva cuvinte un portret, să redea un amănunt semnificativ, să povestească o scenă, o întîmplare. Tocmai de aceea simţi atît de concret, de palpabil freamătul vieţii politice şi al ciocnirilor literare din primii ani de după Revoluţie. Dar satisfacţia artistică pe care o încerci nu prejudiciază informaţiei ştiinţifice, cunoaşterii şi interpretării istorice juste a problemelor. După cum portretele pline de viaţă, de colorit ale celor mai de seamă scriitori ai epocii (Blok, Briusov, Maiakovski, Esenin, Andrei Belîi etc.) nu sînt făcute în dauna caracterizării ştiinţifice a operei lor, a stabilirii locului lor în literatura rusă şi sovietică.

Şi într-adevăr pe cît de vii, de pregnante sînt evocările şi amintirile personale, pe atît de interesante şi de judicioase sînt problemele de ordin teoretic şi istorico-literar, pe care le ridică autorul.

Ar trebui să subliniem în primul rînd străduinţa lui K. Zelinski — de altfel încununată de succes — de a prezenta cît mai complet frontul literar al vremii respective. Şi dacă despre Blok, Briusov, Esenin, Maiakovski au mai scris şi alţii, despre Hlebnikov, Andrei Belîi sau poeţii proletcultului nu prea sînt lucrări. Şi nu este vorba numai de curajul autorului de a discuta destine literare complexe, de a analiza creaţii foarte contradictorii. Ar mai fi de subliniat şi străduinţa lui Zelinski de a da imagini de sinteză asupra personalităţii şi operei respective, creînd mici portrete-monografii literare.

Dar mai ales merită atenţie metoda urmată de autor în cercetarea fenomenelor literare. Incă anul trecut, cu prilejul discuţiei despre realism, purtată la Moscova, la Institutul de literatură mondială „A. M. Gorki" s-a insistat foarte mult asupra necesităţii de a se studia cu toată atenţia şi în cel mai riguros spirit ştiinţific istoria literară de la începutul secolului XX, ca una care comportă multe fenomene contradictorii. Zelinski merge tocmai pe acest drum al analizei şi cercetării concret-istorice evitînd clişeele şi formulele stereotipe, categorisirile apriorice. El încearcă să urmărească evoluţia atît de complexă şi de frămîntată a lui Blok pînă în ultimele momente ale existenţei poetului şi nu se mărgineşte la constatarea şi declararea faptului că Blok, simbolistul de altădată, a acceptat în 1917 Revoluţia şi a trecut de partea ei. Pe K. Zelinski îl interesează nu numai poemul „Cei doisprezece" dar şi „Sciţii" şi romanul „Mărturisirea unui păgîn" şi poemul „Răzbunare" şi activitatea obştească a lui Blok în anii de după Revoluţie şi discursul „Despre rolul poetului" rostit cu puţin înainte de moarte. De asemenea drama lui Esenin el o înţelege şi o înfăţişează mult mai adînc şi mai complex decît prin simple referire la iluziile patriarhale, ţărăneşti de care ar fi fost dominat poetul. Atît Blok cît şi Esenin au exprimat, după Zelinski, în opera lor „chinurile încercate de mulţi oameni din generaţia lor, chinurile naşterii unei societăţi noi".

Cele spuse despre metoda urmată de cercetătorul sovietic în analiza operei lui Blok sau Esenin se pot aplica şi la Andrei Belîi, Maiakovski sau Valerii Briusov.

Dar imaginea vie şi multilaterală a procesului istorico-literar nu s-ar fi putut naşte numai din aceste mici monografii, oricît de pătrunzătoare ar fi fost aprecierile autorului. K. Zelinski urmăreşte şi evoluţia vieţii literare a vremii, face numeroase şi foarte interesante consideraţii asupra schimbărilor pe care le-a adus Revoluţia în acest domeniu.

Este de reţinut, de pildă, interesanta caracterizare a diferitelor grupări literare, cu o prezentare detailată şi amplu documentată a grupului poeţilor proletcultişti sau a imagiştilor, a poeţilor [illegible] etc. Zelinski urmăreşte mereu linia principală de dezvoltare a literaturii, subliniază momentele specifice, surprinde fenomenele noi şi reuşeşte să redea foarte bine dinamica luptei literare. Nu e de mirare de aceea că una din problemele cărora le acordă o mare atenţie este aceea a moştenirii culturale a trecutului. K. Zelinski nu se mărgineşte să combată tendinţele negativiste şi dăunătoare ale proletcultului, comentînd textele clasice din opera lui Lenin. Ne dăm mult mai bine seama de proporţiile pe care le-a avut, în epoca respectivă, bătălia dată în jurul moştenirii culturale a trecutului şi de importanţa acestei probleme pentru literatura acelor ani, datorită faptului că K. Zelinski ne arată contribuţia unor scriitori la lupta purtată în jurul moştenirii clasice ca, de pildă, Briusov şi Gorki. Analiza foarte amănunţită a activităţii lui Gorki la editura „Literatura universală", întreprinsă de Zelinski, arată foarte limpede care era politica Partidului faţă de tradiţiile culturale progresiste din trecut. Ţinînd seama de bogata cultură personală a lui Briusov, de inteligenţa sa remarcabilă, ne trezesc un deosebit interes şi părerile sale despre cultura proletară, expuse în articolul „Poezia proletară" (1920). Punîndu-şi întrebarea „Ce înţelegem prin noua cultură proletară: o modificare a vechii culturi a Europei capitaliste sau ceva cu totul deosebit? Cine sînt purtătorii şi făuritorii acestei culturi? Oare în mod exclusiv persoanele, care au ieşit din rîndurile clasei ce a format proletariatul sub vechiul regim sau toţi cei ce activează, cel puţin cei ce activează în mod sincer în folosul societăţii noastre noi ce năzuieşte să devină fără de clase?" şi apelînd analogii de ordin istoric, Briusov socoteşte că „în cursul întregii istorii universale o cultură nouă a însemnat totdeauna sinteza noului cu vechiul, cu principiile de bază ale acelei culturi, pe care o înlocuia. Lucrul acesta, este, de altfel foarte firesc. In orice cultură există cuceriri care rămîn preţioase pentru orice orînduire de viaţă..."

Aceste cîteva spicuiri din studiul lui K. Zelinski sînt departe de a putea da o imagine completă asupra multitudinii problemelor abordate, a adîncimii de analiză, a metodei riguros ştiinţifice urmate. Lucrarea lui K. Zelinski ar putea servi drept model pentru specialiştii din ţara noastră şi mai ales drept îndemn pentru desţelenirea ogoarelor încă virgine, pentru abordarea şi tratarea îndrăzneaţă a problemelor celor mai complexe ale literaturii romîneşti.

Tatiana Nicolescu

* *Publicat în revista „Znamea" nr. 10-12/1957.*

Carnet

Zilele trecute a avut loc la Moscova prima plenară a comitetului organizatoric al Uniunii compozitorilor din R.S.F.S.R., recent înfiinţată. In centrul atenţiei plenarei au stat două probleme mai importante: prima care sînt căile prin care pot fi traduse în viaţă hotărîrile partidului privind o şi mai mare apropiere a creaţiei muzicale sovietice de viaţa şi năzuinţele poporului, şi a doua, ce anume trebuie întreprins în scopul dezvoltării mai departe a culturii muzicale din Federaţia Rusă, cea mai mare republică unională.

In raportul său A. Novikov, preşedintele comitetului organizatoric, a prezentat principalele sarcini care stau în faţa Uniunii compozitorilor pentru rezolvarea cu succes a problemelor susamintite. Despre perspectivele de dezvoltare a creaţiei muzicale în Federaţia Rusă a vorbit T. M. Zuev, ministrul Culturii al R.S.F.S.R.

★

La Moscova a fost recent publicată o culegere, în două volume, cuprinzînd pledoariile susţinute în ultimele două decenii de mari avocaţi sovietici cum sînt N. V. Kommodov, S. K. Kaznaceev, I. D. Braude şi alţii.

Ţinînd seama de profundul ei conţinut moral-educativ, culegerea suscită nu numai interesul oamenilor de specialitate ci şi acela al marelui public. Pledoariile cuprinse în culegere se remarcă prin profunzimea şi claritatea argumentelor folosite în sprijinul cauzelor susţinute, prin profunda erudiţie a oratorilor şi fina analiză psihologică, prin strălucita lor retorică.

CRONICA IDEILOR

Matematica şi medicina

Medicina modernă se dezvoltă în strînsă legătură cu cele mai noi realizări ale ştiinţelor naturii, constituind un minunat exemplu pentru ilustrarea tezei „Ştiinţa înseamnă forţă" a lui Bacon. Aruncînd o privire asupra ultimilor 150 de ani — epoca celor mai strălucite succese ale ştiinţei — putem spune că fiecare mare descoperire în domeniul ştiinţelor naturii a dus la un nou salt al medicinei pe calea progresului. Să ne amintim cîteva dintre cele mai grăitoare exemple. Crearea de către L. Pasteur a microbiologiei ştiinţifice a avut ca rezultat revoluţionarea ştiinţei despre bolile infecţioase la om şi animale; descoperirea razelor Roentgen a dus la succese uriaşe în diagnosticarea şi vindecarea unor boli; realizările în domeniul sintezei organice şi analizei substanţelor extrase din ţesuturile plantelor şi animalelor au deschis era chimioterapiei, apoi, în zilele noastre, era antibioticelor. Acum am intrat în era folosirii energiei atomice, şi s-ar putea ca aceasta să atragă după sine victoria asupra cancerului, care deocamdată continuă să constituie o enigmă.

Această strînsă legătură dintre medicină şi alte ştiinţe îi obligă pe medici să urmărească cu atenţie progresele realizate în domeniul ştiinţelor naturii. In rîndurile ce urmează ne vom ocupa de principalele transformări petrecute în biologia modernă şi de modul în care aceste transformări se reflectă în medicină.

Matematizarea fiecărei discipline din ramura ştiinţelor naturii nu are loc în acelaşi ritm. Unele discipline păşesc mai devreme pe calea matematizării, a stabilirii de legi cantitative. Incă de la începutul veacului al XIX-lea, tratatele de fizică cuprindeau în esenţă descrieri de aparate şi fenomene, iar lucrările ştiinţifice moderne din domeniul fizicii sînt pline de formule matematice.

Pînă în secolul XX, biologia rămînea în esenţă o ştiinţă descriptivă. In ea predominau teze despre anatomia comparată, histologie, sistematică şi biogeografie. Doi eminenţi biologi ai veacului trecut pot fi consideraţi pionierii biologiei exacte. In primul rînd, trebuie amintit Keattle, cu studiul său despre instabilitatea însuşirilor fizice şi criteriilor comportării omului (1835). Urmează apoi F. Halton (1889), care şi-a închinat jumătate din viaţă aplicării statisticii matematice în studierea problemelor eredităţii şi instabilităţii organismului.

De remarcat că în primele etape ale dezvoltării biometriei, au existat cercetători care, orbiţi de pasiunea pentru noul mod în care se abordau problemele de biologie şi medicină, supraapreciau importanţa metodei statisticii. Spre mari erori de acest fel a fost tîrîtă şcoala lui Karl Pearson, unul din fondatorii revistei „Biometrie", profesor de matematică aplicată la Universitatea din Cambridge. Pentru adepţii ideilor lui, scopul final al muncii de cercetare era o eventuală descriere mai precisă a fenomenului biologic cu ajutorul unor formule foarte complicate şi al reprezentărilor. Foarte adesea, asemenea cercetări erau efectuate fără o înţelegere profundă a esenţei materiale a fenomenului, în grupările de organisme studiate fiind incluse materiale absolut eterogene. De mare popularitate printre biometricienii de la începutul secolului nostru se bucurau tipurile de curbe de frecvenţă propuse de K. Pearson. Se considera foarte necesar ca toate curbele empirice ale variabilităţii însuşirilor organismelor să aibă la bază unul din tipurile de curbe propuse de Pearson, şi să se calculeze o curbă teoretică pentru repartizarea empirică.

In prezent, aceste curbe pot fi socotite de domeniul istoriei în statistica matematică, dar asemenea metode formale de abordare a materialului biologic şi medical se întîlnesc şi în literatura ştiinţifică modernă.

Se ştie că primii biometricieni erau mai mult matematicieni decît biologi. De remarcat că însuşi Karl Pearson, şeful primei şcoli biometrice, stătea pe poziţii filozofice cu totul greşite. Concepţiile sale erau apropiate empiriocriticismului şi machismului. Pearson nega existenţa obiectivă a materiei şi nu admitea unitatea dialectică dintre întîmplare şi necesitate. Este îndeobşte cunoscută critica aspră la adresa concepţiilor filozofice ale lui Karl Pearson cuprinsă în cartea lui V.I. Lenin „Materialism şi empiriocriticism".

Să vedem acum în ce ramuri ale medicinei sînt folosite azi materialele din domeniul biologiei matematice. Să ne oprim în primul rînd asupra problemei dezvoltării individuale a omului. Lucrătorii din domeniul pediatriei şi geriatriei trebuie să se conducă în activitatea lor zilnică, în aprecierea stării sănătăţii pacientului, de curbele fundamentale privind atît schimbările în greutatea şi dimensiunile corpului omenesc în diferite perioade ale vieţii, cît şi variaţia în funcţie de vîrstă a funcţiilor întregului organism precum şi ale organelor sale luate separat. Aceste curbe şi devierile posibile ale fiecărei persoane în parte, de la tipul de vîrstă dat, trebuie să fie alcătuite pentru diferite zone de climă.

Un important sector în biologia omului este şi ecologia, adică atitudinea lui faţă de factorii de mediu, atît naturali, cît şi creaţi de activităţile omeneşti. Excepţională importanţă pentru medicină prezintă cunoaşterea ecologiei proceselor patologice în organismul omului. In Occident, îndeosebi în Germania şi Austria, s-a acumulat un material destul de bogat privind bioclimatologia medicală. Datorită varietăţii zonelor climatice ale U.R.S.S. — de la cea arctică pînă la cea subtropicală — trebuie să fie culese materiale patologo-climatice pentru toate tipurile de climă. Medicii şi organele sănătăţii publice vor putea folosi cu succes aceste date în elaborarea unei profilaxii de sezon nu numai pentru anumite boli, cum ar fi cele infecţioase, ci şi pentru altele — ca cele ale sistemului cardio-vascular care, la prima vedere, depind în mică măsură de climă şi timp.

Excepţional de importantă este evaluarea matematică a acţiunilor terapeutice asupra omului. Măsurile medicale noi au dreptul să ia locul măsurilor deja intrate în practică numai după prealabile studii statistice fundamentate. Este vorba, în primul rînd, despre standardizarea şi aprecierea comparativă a medicamentelor. Pînă astăzi, multe preparate medicale cu compoziţie complicată sînt apreciate nu după măsura în care conţin unele sau altele din componentele chimice, ci după acţiunea biologică a acestor preparate asupra organismelor (test-organisme).

In ultimii 20 de ani, a fost creată o întreagă ramură a statisticii biologice adaptată la standardizarea biologică a substanţelor medicamentoase. O largă aplicare a găsit metoda aşa-zişilor probiţi care permite să se corecteze curba legăturii dintre doză şi efectul biologic, şi să se obţină pentru fiecare substanţă o constantă care să caracterizeze activitatea ei biologică. Fără a determina aceste constante, medicamentele noi nu pot fi date în producţie pentru a înlocui pe cele vechi.

Deosebit de largă aplicare poate căpăta teoria statistică la studierea, în clinici şi în afara clinicilor, a noilor măsuri terapeutice şi chirurgicale.

In ultimele trei decenii, lucrările şcolii statistice engleze condusă de R. A. Fisher au dus la elaborarea teoriei organizării şi interpretării experienţelor cu obiective biologice.

E necesar să subliniem că matematicianul statistician trebuie să se alăture medicului experimentator chiar în primele etape ale muncii acestuia. Stabilirea numărului de grupe de pacienţi, selecţia pacienţilor pe grupe, atît pentru experienţe cît şi pentru control, stabilirea numărului pacienţilor necesari pentru obţinerea unei concluzii certe — toate acestea aparţin domeniului statisticii matematice.

Pînă acum, s-a vorbit despre aplicarea în medicină a metodelor statisticii matematice şi teoriei probabilităţilor. Nu trebuie să trecem cu vederea că un mare interes prezintă şi calculul diferenţial sau integral aplicat la problemele de fiziologie, patologie şi epidemiologie. In prezent se elaborează biofizica şi biochimia matematică a proceselor vitale fundamentale.

Sistemul sănătăţii publice în ţările socialiste creează posibilităţi mai mari în ce priveşte acumularea de material din medicina cantitativă, decît în ţările capitaliste. Casele noastre de naşteri, spitalele, dispensarele, cabinetele de consultaţii pentru femei acumulează o cantitate imensă de date privind norma şi patologia omului.

Socotim potrivit a încheia acest articol cu minunatele cuvinte ale lui I. P. Pavlov: „Intreaga viaţă, de la cele mai simple pînă la cele mai complexe organisme, inclusiv omul, reprezintă un şir lung de echilibre ale mediului extern care se complică necontenit pînă la un grad foarte înalt. Va veni un timp — fie chiar şi mai tîrziu — cînd analiza matematică, sprijinindu-se pe o analiză din punctul de vedere al ştiinţelor naturii, va interpreta în ecuaţii grandioase toate aceste echilibre..."

V. V. Alpatov

In preajma celui de al IV-lea Congres internaţional de slavistică

Cercetările de slavistică, ca şi cele de lingvistică în general, au căpătat în anii democraţiei populare un avînt remarcabil. Lucrări valoroase de slavistică, consacrate mai ales problemelor slavo-romîne, au apărut şi în deceniile trecute, datorită muncii neobosite a unor savanţi ca B. P. Haşdeu, A. de Cihac, I. Bogdan, O. Densuşianu, I. Bărbulescu, Al. Rosetti, E. Petrovici şi alţii. Căutînd să dezvolte tot ce e pozitiv în moştenirea ştiinţifică a trecutului, lingviştii de astăzi se străduiesc să lărgească orizontul cercetărilor, să aducă în discuţie fapte noi, să contribuie şi pe această cale la cunoaşterea şi apropierea reciprocă dintre poporul romîn şi popoarele slave înconjurătoare. Secţiile de filologie rusă şi de slavistică ale universităţilor şi Institutul pedagogic „Maxim Gorki", create în anii regimului de democraţie populară, sînt pepiniere nu numai de cadre didactice pentru şcolile elementare şi medii, ci şi de cadre ştiinţifice, care vor duce mai departe cercetările romîneşti în domeniul slavisticii.

Noile rezultate ale lingvisticii sovietice sînt cunoscute de asemenea prin intermediul traducerilor selective din revista „Voprosi iazikoznania" („Probleme de lingvistică"), ca şi prin unele traduceri publicate în revistele noastre de specialitate sau în volum. In ultimul timp a apărut traducerea manualului slavistului sovietic S. D. Nikiforov — **Limba paleoslavă**, datorită prof. I. D. Negrescu (1956).

Pentru uzul marelui public şi al tineretului studios au fost alcătuite un mare dicţionar rus-romîn şi unul polon-romîn, care urmează să apară.

In ceea ce priveşte activitatea ştiinţifică propriu zisă, se remarcă apariţia, în ultimii ani, a o serie de lucrări şi articole consacrate slavisticii şi, în special, problemelor lingvistice slavo-romîne, care stau în centrul preocupărilor slaviştilor romîni.

Astfel, acad. Al. Rosetti a publicat în 1954 lucrarea sa **Influenţa limbilor slave meridionale asupra limbii romîne, (sec. VI-XII)**, revizuind şi îmbogăţind materialul publicat în volumul al III-lea al **Istoriei limbii romîne** (1940). Cartea reprezintă o sinteză şi un compendiu al rezultatelor obţinute pînă acum în acest domeniu, dînd o schiţă istorică a legăturilor populaţiei romanizate din regiunile carpato-dunărene cu slavii de sud. Autorul studiază „efectele bilingvismului slavo-romîn" — influenţele în fonetică, morfologie, sintaxă şi mai ales în vocabular. Un capitol special e consacrat tratamentului sunetelor slave în cuvintele împrumutate de limba romînă.

Un cercetător neobosit în domeniul slavisticii romîneşti este acad. E. Petrovici, membru în Comitetul internaţional al slaviştilor, care a publicat în ultimii ani, în revistele de lingvistică romîne şi străine, cîteva articole tratînd despre probleme de toponimie şi fonetică slavo-romînă. Intr-una din ultimele sale lucrări, **Influenţa slavă asupra sistemului fonemelor limbii romîne** (1956), acad. Petrovici susţine că influenţa slavă s-a manifestat nu numai în privinţa unor vocale sau consoane, cum se afirma de obicei pînă acum, ci asupra întregului sistem fonetic al limbii romîne, care se deosebeşte de acela al altor limbi romanice. Desigur că această influenţă nu trebuie înţeleasă ca un act mecanic, de scurtă durată, ci ca un proces îndelungat, cu urmări îndepărtate ale unui impuls iniţial, care a fost perioada de bilingvism slavo-romîn, datată cu aproximaţie în sec. VI-XII.

In ultimul timp au mai apărut în revistele de specialitate articole consacrate unor probleme de slavistică, semnate de D. Bogdan, I. Pătruţ, P. Olteanu şi alţii. Folosind materialul dialectologic strîns de acad. E. Petrovici din satele huţulilor, I. Pătruţ a publicat recent monografia „**Fonetica graiului huţul din valea Sucevei**" (1957), prima lucrare de dialectologie slavă de pe teritoriul R.P.R. publicată în ultimii ani. Ea constituie o contribuţie la dialectologia ucraineană, chiar dacă nu aduce în discuţie toate aspectele graiului (morfologie, vocabular etc.).

Incercînd o privire de ansamblu asupra fondului vechi de cuvinte împrumutate din dialectele slave de sud în epoca veche, autorul rîndurilor de faţă a susţinut anul trecut la Universitatea de stat din Moscova disertaţia **Impremuturi vechi sud-slave în limba romînă**, insistînd mai ales asupra grupării tematice şi a evoluţiei lor semantice.

Slaviştii din ţara noastră, lingvişti, istorici şi istorici-literari, constituiţi în Asociaţia slaviştilor din R.P.R., se pregătesc în clipa de faţă pentru cel de al IV-lea Congres internaţional al slaviştilor, ce se va ţine la Moscova în septembrie a.c. La sfîrşitul anului trecut a fost dat la tipar un volum de studii de lingvistică, literatură şi istorie, consacrate mai ales relaţiilor romîno-slave. Printre articolele inserate în volum pot fi citate: **Toponimia bulgară pe teritoriul R.P.R.** (E. Petrovici), **Slavo-romanica: cu privire la formarea sistemului vocalic al limbii romîne** (Al. Rosetti), **Influenţe slave şi maghiare asupra graiurilor romîneşti** (I. Pătruţ), **Cele mai vechi influenţe ale graiurilor romanice din Peninsula Balcanică asupra slavilor** (G. Ivănescu), **Inscripţia slavă din Dobrogea din anul 943** (D. Bogdan) şi altele. In prezent se pregătesc o serie de referate care vor fi prezentate în cadrul discuţiilor la congres.

Recent, Institutul de lingvistică din Bucureşti a inclus în planul de lucru în afară de cercetările de toponimie slavă, întocmirea unui dicţionar etimologic al cuvintelor de origine slavă din limba romînă.

Desigur că aceste date nu epuizează planurile în domeniul slavisticii romîneşti preconizate pentru anii următori. E vorba, în primul rînd, de extinderea studiilor de dialectologie slavă pe teritoriul R.P.R., de intensificarea cercetării influenţei limbilor slave moderne asupra limbii romîne şi a limbii romîne asupra unor limbi slave vecine, precum şi de pregătirea unei acţiuni de editare şi studiere a documentelor slavo-romîne.

In prezent, un număr de aspiranţi romîni aflaţi la universităţile din U.R.S.S. (Moscova, Leningrad, Harkov) definitivează lucrări din domeniul istoriei limbii ruse, al influenţei ruse asupra limbii romîne, din domeniul dialectologiei ucrainene şi bulgare de pe teritoriul R.P.R.

Slaviştii noştri vor trebui să facă cunoscut mai pe larg lucrările de specialitate apărute în U.R.S.S. şi în ţările de democraţie populară slave spre a profita de rezultatele obţinute acolo şi a contribui în acelaşi timp la popularizarea slavisticii la noi în ţară.

G. Mihăilă

candidat în ştiinţe filologice

Un spectator francez la baletul „Jeanne d'Arc"

A retrăi la Moscova, astăzi, epoca Jeannei d'Arc — una din cele mai eroice şi complicate pagini din istoria Franţei, — poate părea unui francez un lucru care ţine de domeniul fanteziei. Sentimentul pe care îl încearcă este cu atît mai uluitor, cu cît această epocă, desprinsă din paginile cronicilor, este reînviată de un gen de artă atît de dificil cum este baletul.

Epopeea Jeannei d'Arc a inspirat multe opere remarcabile: dar de la Michelet, autorul celebrei istorii a Franţei, care descrie acţiunile eroice, patriotismul poporului francez, învăluindu-le într-un farmec inefabil, şi pînă la dramele religioase ale lui Péguy şi Claudel, de la piesa lui Schiller „Fecioara din Orleans" şi pînă la interpretarea ironică, dar plină de profund omenesc dată eroinei de Shaw în piesa „Sfînta Ioana", toate aceste creaţii literare au subliniat numai un singur aspect al grandioasei epopei: cel naţional, politic, uman sau dacă vreţi, supranaturalul.

Am salutat de aceea, cu atît mai bucuros, strădania autorilor spectacolului prezentat la Moscova de a nu deforma realitatea, de a o prezenta cît mai veridic. Oare nu este acesta unul din imperativele cele mai importante ale adevăratului realism?

Viaţa Jeannei d'Arc s-a desfăşurat într-un cadru plin de misticism, caracteristic epocii. Eroina însăşi nutrea puternice simţăminte religioase. Autorii spectacolului au avut astfel de înfruntat fie ispita de a cădea în schematism, fie aceea de a încerca s-o înfăţişeze pe eroină cu pe o Zoia sau Danielle Cassanova a epocii respective. Dar, personalitatea Jeannei d'Arc este conturată de cu totul alte trăsături, pe care baletul a reuşit să le scoată în evidenţă. Autorii, ca şi interpreţii spectacolului, au ţinut probabil seama de faptul că Engels, în lucrarea sa „Războiul ţărănesc din Germania", a arătat că în epoca Jeannei d'Arc toate impulsurile oamenilor, cele mai nobile ca şi cele mai josnice, luau inevitabil forme religioase. Statuia madonei din primul act, serviciul divin oficiat cu prilejul eliberării Orleansului — indică în clipele hotărîtoare ale dramei credinţa nestrămutată a Jeannei d'Arc şi contribuie, deopotrivă, să ne facă mai sensibilă dragostea plină de abnegaţie pentru cauza căreia i se dedicase, simţămînt mai presus de propria ei fiinţă şi de dragul căruia s-a şi jertfit.

Cu aceeaşi grijă cu care s-a evitat schematismul a fost abordată şi problema patriotismului. Şi în acest caz autorii spectacolului ar fi putut să cadă în ispita de a înfăţişa totul prin contrast, în negru sau alb, de a o înfăţişa pe Jeanne d'Arc ca pe exponenta unui război ţărănesc sau unei răscoale a celor obijduiţi. Baletul nu simplifică însă subiectul: Jeanne d'Arc arborează flamura cu crini, emblema regală, foloseşte în sprijinul ei paloşul feudalului, pentru ca, deşi înfrîntă, să ridice poporul la noi lupte pentru realizarea ţelului suprem, unitatea poporului cu regele, punerea de acord a patriotismului oamenilor simpli cu tradiţiile militare ale nobilimii.

O grijă similară pentru adevăr crează baletul şi în zguduitoarea scenă a luptei dintre Jeanne d'Arc şi cavalerul englez Lionell, cînd trăirea eroinei se lasă pradă simţămintelor fireşti ale femeii. Văzînd disperarea de care e cuprins cavalerul englez, învins şi dezarmat, în sufletul Jeannei se înfiripă sentimentul gingaş, nou pentru dînsa, al iubirii. De aici reiese cît se poate de clar caracterul eroinei. Măreţia lui nu se exprimă printr-o lipsă de sensibilitate ci, dimpotrivă, prin caracterul lui profund omenesc. Dar gingăşia nu se transformă în josnicie: cînd Jeanne d'Arc cade în mîinile englezilor şi Lionell îi făgăduieşte libertatea cu preţul trădării, ea calcă în picioare drapelul omului iubit şi, cu o mînă neşovăitoare, îl ucide. Neîntrecutul balet rus a reuşit să redea strălucit această dramă pătrunsă de profund umanism. Decorurile izbutite dau relief atît scenelor fastuoase, cît şi celor mai modeste ale acţiunii, ca de pildă dansurilor populare ce exprimă dragostea de viaţă, puritatea sufletească şi dansurile nobilimii de la curtea regelui, exprimînd decăderea.

Muzica spectacolului are asupra publicului o influenţă aproape fizică, care completează perfect desfăşurarea acţiunii: atunci cînd stri[illegible]

[illegible]

Jocul interpreţilor, plin de măiestrie, reuşeşte să redea perfect întreaga gamă de simţăminte a eroilor. Interpreţii depăşesc [illegible] dansului; mimica e remarcabilă; n-am observat nici un gest de prisos, nici o mişcare căutată, forţată. Armonia mişcărilor este fără cusur, coregrafia spectacolului trăind parcă printr-un suflet al ei aparte, totuşi perfect sincronizat cu muzica. Am simţit toate acestea cu atît mai tulburător cu cît sînt francez şi cu cît această epopee plină de glorie a poporului meu este redată de arta baletului rus cu mijloace atît de subtile, de curajos.

Mulţumesc din suflet compozitorului, regizorului, libretistului, remarcabilei balerine V. Bovt şi tuturor celorlalţi interpreţi care s-au priceput atît de bine să învie această pagină de istorie atît de scumpă nouă, francezilor.

In ceea ce priveşte spectatorul sovietic, trebuie să spun că, prin receptivitatea lui plină de entuziasm, prin admiraţia şi dragostea exprimată Franţei, istoriei ei, poporului ei, a contribuit în egală măsură la succesul baletului, făcîndu-mă să-l simt şi mai plin de omenesc, mai apropiat de inima mea.

Roger Garaudy

Compozitorul A. Haceaturian şi maestrul George Georgescu la Conservatorul din Moscova.

NOPȚI UCRAINIENE

„Știți voi oare cum este o noapte în Ucraina? O, nu — voi nu cunoașteți nopțile ucrainene!".

N. V. GOGOL

Nopțile ucrainene! Neuitatele, unicele, fermecătoarele nopți ucrainene! Cum aș putea să le descriu! Îndrăznesc numai pentru că m-am născut într-un sat cu privighetori și grădini pentru că sînt moldovean și nopțile ucrainene seamănă cu cele moldovenești. Tot așa răsare luna pe-un cer nemărginit și pur, (nemărginit ca stepa și pur ca visele urzite din vraja ei) tot așa de sfioasă și blîndă, și clară, plină de-o tainică strălucire, și stelele par aceleași ca la mine-n sat.

Ce ciudat lucru! Un demon mă stăpînește și-mi răscolește mereu sufletul!

Cînd eram acasă și ieșeam seara în pragul prispei, cu cartea în mînă, cu ochii arși de lectură și-mpăienjeniți de vedenii și ascultam chemarea avîntată și dulce a privighetorilor, privind răchitele albastre din vale și luna albă pe-un cer fără pată, la „Serile de la Dikanka" mă gîndeam și la stepa culcată pe malurile Niprului.

Gîndurile mele alergau odată cu vîntul, pe aripile vîntului, alunecau odată cu luna și veneau încoace, mereu încoace, mîngîind cu tristețe coama zburlită a ierburilor, întîrziind lîngă răcoarea și foșnetul de fluviu al pădurilor și lîngă mestecenii singuratici de argint și fum risipiți în stepa adormită.

Eu cunosc de mult această vrajă!

Eu sînt de mult oaspetele acestor nopți!

Aș fi vrut încă de-atunci să petrec cîteva seri în stepă; să-mi simt buzele uscate de vînt și arse de sete, să aud glasul tulburător și tainic al stepei, ca pe cel al unei femei frumoase și străine, de care te-ndrăgostești în taină și pe care niciodată n-ai s-o cunoști îndeajuns; aș fi vrut să mă întind la picioarele ei și să privesc cerul, cum făceam la mine-n sat, vara, cînd ieșeam la cosit; să trag în piept mireasma grea și caldă a pămîntului sforogit de soare și să-mi simt mîinile pline de mirosul amar al pelinului.

Aș fi vrut să petrec cîteva nopți în stepă și să las stepa, să las această femeie ciudată și generoasă, și caldă și pătimașă, cum nu e o alta pe lume, să-mi povestească viața ei de taină și vis; despre oamenii care-o iubesc și-i împodobesc trupul minunat, făcîndu-i-l și mai minunat, și pe care, ea, în rîndu-i, îi răsplătește mărinimos, cu toată dragostea și generozitatea; să-mi înșire viața și visurile ei și nostalgiile-i toate să mi le dea în dar, să le port cu mine ca pe-un talisman și să nu le mai uit niciodată.

Am găsit însă un mijloc fără să fiu în stepă, să ascult stepa.

Am ieșit la Nipru, i-am ieșit în cale bătrînului greoi și puternic, maiestuos și plin de solemnitate ca un patriarh, cu fața veșnic întunecată, frămîntat de gînduri, purtînd în sufletu-i larg istoria unui întreg popor, cu toate basmele și legendele și frumusețile fără seamăn, și m-am închinat adînc, cum se cuvine: „Bun găsit, tătucule! — i-am zis. M-am gîndit de multe ori la tine! Pe cînd încă eram școlar și te urmăream cu degetul pe hartă și mi te-nchipuiam altfel, încă de pe-atunci, tătucule, mă gîndeam la întîlnirea asta... Și acum, iată-mă, am venit să stăm de vorbă. Povestește-mi, tătucule, pe unde treci, cîte orașe ai văzut? cîte păduri și crînguri [illegible] scuturat în tine frunzele, și-n ce nopți cîntă mai duios privighetorile și cîte fete frumoase [illegible] [illegible] Spune-mi, tătucule, spune-mi povestea [illegible] și povestea ta!"

Și bătrînul, patriarhul, [illegible]

[illegible] pe oblînc și cu fruntea îndreptată spre-ndepărtata noastră Moldovă. Erau nopți albastre, cu stepa brumată de lună, cînd în lumina de vis și mătase se închegau umbre fugare, pîlpîitoare jocuri de flăcări și lumini; cazaci spătoși cu mustăți și săbii mari, cu cușme negre de oaie cu fundul aurit, turnați în șea, cu tîmplele lipite de coama calului; săbiile scînteiau la lună în scurte fulgerări și ropotind ca ropotul ploii și ca tunetul grindinei pîlcurile se rostogoleau val-vîrtej pierind în depărtare și-ntunecime; vedeam cum s-așază corturile undeva în noapte, la pragurile Niprului... și pipa uriașă a lui Taras Bulba scormonind ca un ochi de jar întunericul... și pe nefericitul Andrei, galben și tremurînd din toate mădularele, așteptînd pedeapsa asprului și neînduratorului său părinte... și parcă auzeam, parcă auzeam și mă înfiorau dureros vorbele bătrînului Taras, amare și tîrzii, privind fața fiului, chipul alb, frumos și plin de bărbăție și-n moarte: „Ce-i lipsea să fie un adevărat cazac? Și statură înaltă și sprincene negre, și față nobilă și mînă puternică în luptă! Și a pierit, a pierit fără slavă, ca un cîine ticălos!" Și printr-o ciudată împletitură de destine și împrejurări, parcă-l vedeam și pe celălalt Taras, bătrîn și el, tată a trei feciori, pe muncitorul cazac Iațenko din Ostraia Moghila... parcă-l vedeam pe bătrînul și mîndrul Taras, în fața celuilalt Andrei, și-i auzeam strigătul îndurerat, mînios și plin de revoltă: „Te-ai predat? Te-ai predat blestematule!" Și pe Andrei, pe fugarul hăituit, străin, stînjenit, înstrăinat între ai săi, slab, bărbos, negru, povestind „pripit despre viața de prizonier", „ce suferise ca prizonier, mirîndu-se el însuși cum de putuse să îndure toate și cum de nu murise." Mi-era milă și ciudă și-i ascultam înfiorat zgîrcita spovedanie: „...ne-au vîrît în lagăr. Lîngă Millerovo. Un maidan împrejmuit cu sîrmă ghimpată... Dacă era frig, stăteam în frig. Dormeam pe pămîntul umed".

Nopțile acelea erau altfel de nopți; nopți umede, nopți reci, nopți fără lună, fără cîntecul privighetorilor, pline de altfel de cîntec, de cîntecul lugubru și cutremurător al războiului, de urletul tunurilor și de șuierul gloanțelor.

Prin întunericul stepei, prin bezna nopții, se întindeau umbrele morții, amenințarea morții, vaierul morții.

Și stepa era arsă, pîrjolită, prefăcută în scrum.

Luna cînd răsărea, înghețată și rece ca un ochi de mort, descoperea jos, în stepă, tranșee și rețele de sîrmă, pămînt gol și rețele de sîrmă, toată stepa împrejmuită cu sîrmă ghimpată și printre plasele stranii, umbre halucinante de oameni despuiați, goi, goi ca și pămîntul, secătuiți, pîrjoliți.

Vapniarka. Pe undeva, în plină stepă era Vapniarka, lagărul morții.

Nopți fără lună, nopți fără cîntec, nopți de lagăr, nopți sub sîrmă ghimpată, nopți blestemate!

Ce straniu, ciudat, ce fantastic, răsăreau în mijlocul rețelelor de sîrmă ghimpată și tremurau în bătaia vîntului mestecenii albi de argint și fum!

Singura lumină în bezna nopților fără lună erau mestecenii albi; făcliile palide și-ncrezătoare răspîndite în toată stepa.

Mestecenii erau un simbol și simbolurile trăiesc oricît s-ar clătina totul sub cer; oricît de sălbatică și neîndurătoare se-nstăpînise moartea în stepă, ca o lupoaică turbată, cu părul zburlit, viața continua să renască și-odată cu viața și nădejdea și lupta. Din depărtarea drumurilor amare ale retragerii, Andrei porni la o nouă întîlnire cu bătrînul Taras, „dar nu pe poteci ascunse, umblînd în straie țărănești, pe furiș, ca un fugar, ci pe drumul larg al luptelor și ofensivei, îmbrăcat în mantaua de ostaș."

„În fața lui se întindea pămîntul, greu rănit ca și el. Deasupra minelor, turnurile de extracție, năruite, se plecau a jale spre pămînt. Podurile de fier se sprijineau în cîrje de lemn. Pretutindeni singurau rănile.

[illegible]

Și e o noapte, o noapte cum numai Gogol o poate zugrăvi: „... din mijlocul cerului privește luna, nemăsurata boltă cerească, întinsă, pare și mai nemărginită. Arde ca o văpaie, respiră. Tot pămîntul e învăluit într-o lumină argintie, aerul minunat și răcoros totuși te apasă; te învăluie ca apele mișcătoare ale unui ocean îmbătător... O, noapte divină! Noapte fermecătoare"!

Eu cunosc de mult această vrajă!

Eu sînt de mult oaspetele acestor nopți, încă de pe cînd, la mine-n sat, visam la „Serile de la Dikanka".

Acum, iată-mă, sînt aici, cu adevărat aici, în inima stepei, în cetatea de marmoră și aur și basm a stepei, la Kiev, lîngă Nipru. Orașul freamătă, uimitor de frumos și de feeric în noapte, își face cunoscută cerului și stepei tumultoasa-i viață și stepa bătrînă se oprește în preajmă-i fermecată și mută. O simt în noapte oprită la porțile orașului, îi aud respirația egală și potolită și ca s-o simt mai aproape, urc lîngă Nipru, urc colinele orașului și privesc Niprul. Nimic nu-i mai frumos la Kiev decît locul acesta de unde pot privi, noaptea, fluviul și orașul luminat în noapte. Colinele, un munte tocit, sălbatic, cu terase spațioase deasupra: colonade și alei în spirală, plantații de tei și ronduri de flori și mici palate — printre altele palatul de vară al țarinei, construit de vestitul Rastreli — ca niște temple și coborînd către fluviu, înlănțuite feeric, lungi, nesfîrșite scări de piatră, monumentale și somptuoase și brățări de alei tăind colinele pînă jos la autostrada paralelă cu fluviul.

Kievul e minunat noaptea; Kievul trebuie privit noaptea și mai ales Niprul, de aici, de sus, de pe coline, din vecinătatea monumentalei statui a lui Vladimir. Podurile kilometrice care se întind peste fluviu și care se văd ziua din fier și beton ca niște uriașe păsări negre, cu aripile larg desfăcute, trenurile și tramvaiele și mașinile care circulă dintr-o parte-n alta a orașului trecînd peste ele, și, sub ele, remorcherele și vapoarele și zecile de vase și bărci care alunecă-n jos și-n sus pe luciul fluviului, tot ce ziua se vede în culoare și formă, plajele întinse pe nisipul galben, chioșcurile, clădirile, totul dimpreună cu apele Niprului, apare întunecat, fără contur, negru, un negru-albăstrui, încețoșat, spuzit de stele, feeric, ca un cer răsturnat. E uimitor, fascinant: sus, deasupra, cerul înstelat și jos, la picioare, alt cer și calea laptelui părînd că alunecă și curge deasupra fluviului. Sufletul ți se umple de încîntare. O vrajă se țese între cer și fluviu și coline, un fior, ceva ce nu se poate spune, decît numai să fii acolo și să trăiești asta. Cîte o dată, în noapte, de la o estradă ascunsă în parc, răsună acordurile grave și majore ale muzicii lui Beethoven și acordurile prelungi se împletesc cu șoaptele scurte și fierbinți ale îndrăgostiților din boschete, cu foșnetul intens, de pădure, al fluviului și al orașului, și se urcă spre cer ca o măreață, tulburătoare liturghie a nopții.

Într-o astfel de noapte, într-o noapte liturgică, într-o noapte cu lună, sus pe colinele parcului, am trimis salutul și închinarea mea pentru ultima dată bătrînului patriarh îmbrăcat în odăjdiile lui de aur și argint: „Rămîi cu bine, tătucule! Curgi mai departe și mai glorios, tu, patriarh al apelor, și numele tău strălucească tot mai mult între fluviile lumii. Îți mulțumesc că mi-ai răcorit fruntea înfierbîntată și mi-ai umplut sufletul de povești și-nțelepciune. Rămîi cu bine, tătucule!"

Am gonit cu trenul în noapte și fluviul a rămas în urma mea, cu stepa, cu vrăjile, cu cerul și luna cazacească și cu tot ce-am îndrăgit și n-am să mai uit.

Nopțile ucrainene!

Neuitatele, unicele, fermecătoarele nopți ucrainene!

Al. Ivan Ghilia

Seara, într-o piață a Kievului.

Cîștigătorii concursului A. R. L. U. S.

(urmare din numărul trecut)

PICTURA

Premiul I: Könyves Karoly — Cluj; Anfreescu Liliana — București.
Premiul II: Petrescu Corneliu — București; Găvănea Constantin, — Tulcea; Monea Pătru — București.
Premiul III: Radu Vasile — Hunedoara; Calmanovici Solomon — București. Buzduga Ion — Craiova; Stoica Ion — Tulcea; Flubacher Wienfried — Orașul Stalin.
Mențiuni: Mihai Gheorghe. Preda Virgil, Maftei Adrian — București; Tilinca Antonia. Sandor Bela. Braz Doina — Cluj; Klement Bela — Orașul Stalin; Hidi Iosef, Racz Gruia — Tg. Mureș; Vlădescu Gheorghe — Craiova.

SCULPTURA

Premiul I: Stoichita Dinu — București.
Premiul II: Popovici Anastasi — București; Bodor Olivér — Cluj.
Premiul III: Badea Mircea — București; Adevan Ecaterina — Cluj; Colectivul Școlii Populare de Artă — Lugoj.
Mențiuni: Olaru Costin Ana — Hunedoara.

GRAFICA

Premiul I: Suteu Ilius — București; Găvănea C-tin — Tulcea.
Premiul II: Ursu Gheorghe — Suceava; Racz Ion — Hunedoara; Constantin Ana — București.
Premiul III: Grădinaru I. Grad — Bacău; Cazacu C-tin — Orașul Stalin; Flubacher Wienfried — Orașul Stalin.
Mențiuni: Viorica Vasilescu — Iași; Verona Gheorghe, Burghele C-tin. — București; Hirsch E. T. — Timișoara; Crijanovski Ion — Craiova.

ARTA APLICATA

Premiul I: Kork Ștefan — Oradea; Mîrza Veniamin — Constanța.
Premiul II: Maxim Geta — București; Mathe Iulius — Cluj; Huțanu Alexandru — P. Neamț.
Premiul III: Spoială Galina — București; Gonț Maria — Pitești; Zachmann Ioana — Bacău; Péntek Martin — Cluj.
Mențiuni: Depcea Ioan — Hunedoara; Aurelian Constantinescu, Teslaru C-tin. — Bacău; Tănase Viorica — București; Veress Imre — Tg. Mureș.

Peisaj moscovit

SCRISOARE DIN MOSCOVA

Perspective, zile de vacanță, amintiri

Zilele trecute întreaga presă a publicat Chemarea Comitetului Central al P.C.U.S. și a Consiliului de Miniștri al U.R.S.S. adresată lucrătorilor din agricultură. În metrou, în troleibuse, pretutindeni se citea acest document. La prima vedere ar putea pare, poate, curios interesul locuitorilor Capitalei pentru agricultură. Ar fi, însă, fără îndoială o impresie greșită. Moscoviții, ca și locuitorii celorlalte orașe sovietice, urmăresc întotdeauna cu atenție progresele agriculturii. Și lucrul nu-i greu de înțeles. În ultimii ani, abundența de produse în magazinele alimentare a constituit pentru fiecare consumator un criteriu sigur după care a putut aprecia sporirea vertiginoasă a producției agricole.

Moscoviții sînt convinși că, datorită Chemării, agricultura sovietică va repurta în acest an noi succese.

Trebuie să fii neapărat student, să ai 20 de ani și să porți în buzunar carnetul cu mai mulți de „cinci" (cel mai bun calificativ), pentru a înțelege bine acea senzație unică de fericire pe care o încearcă studenții în aceste prime zile de vacanță. S-a sfîrșit cu insomniile, cu emoțiile. Sesiunea de examene s-a încheiat și odată cu aceasta a sosit și mult așteptata vacanță.

Zeci de mii de studenți iau cu asalt patinoarele, oficiile turistice, teatrele, cinematografele și muzeele.

— Cum v-ați gîndit să vă petreceți vacanța? întrebam deunăzi pe cîțiva studenți ai Universității și ai Institutului de aeronautică din Moscova. Am primit răspunsuri atît de variate încît doar pentru simpla lor enunțare ar fi necesară scoaterea unei ediții speciale de ziar.

Programul cuprinde concursuri de schi (sînt prevăzute și focuri de tabără în timpul popasurilor în păduri), excursii la Kiev și Leningrad și intenția de a asista la cel puțin douăzeci de spectacole de teatru, la competiții sportive. Și multe, foarte multe alte proiecte.

Pregătirile pentru vacanța de iarnă n-au preocupat doar pe studenți. În ultima vreme, în institutele de învățămînt superior s-au pus în vînzare bilete speciale pentru spectacolele de teatru. În marile orașe au loc festivaluri ale filmului. În sălile de spectacole, în palatele de cultură și în cluburi, studenții se întîlnesc cu actori, compozitori și scriitori. Posturile de radio și televiziune le oferă programe speciale.

Expoziția consacrată celei de a 40-a aniversări a Armatei Sovietice, deschisă recent, cunoaște o mare affluență de vizitatori. Și nu se întîmplă ca vizitatorii să treacă repede de la un stand la altul. Expoziția evocă multe amintiri. De aceea, oamenii se opresc îndelung în fața fotografiilor, a hărților, steagurilor și trofeelor, din timpul ultimului război.

Iată ultimatum-ul adresat de reprezentanții Comandamentului suprem al Armatei Sovietice mareșalului Paulus, comandantul Armatei a 6-a germane, încercuită la Stalingrad.

Un om privește cu atenție foaia îngălbenită. „Eram și eu acolo, Taniușa", îi spune fetiței de alături.

Lumea s-a strîns ciorchine în fața machetei unui tanc T-34 care s-a dovedit foarte eficace în timpul Războiului pentru Apărarea Patriei. „E o mașină grozavă, afirmă cineva. Am făcut cu un tanc ca ăsta sute de kilometri. Unde s-o fi aflînd acum?"

„A fost cu siguranță prefăcut în tractoare", îi răspunse zîmbind, un alt vizitator.

Expoziția e vizitată în fiecare zi de mii de oameni care o părăsesc însuflețiți de același sentiment de îndreptățită mîndrie pentru armata lor.

Cînd ziariștii îi pun Evdokiei Turcianinova întrebarea tradițională: „Care este rolul dumneavoastră preferat?", cunoscuta actriță de la Teatrul Mic spune ridicînd din umeri: „Nu-i chiar așa de ușor să răspunzi. În cei 65 de ani pe care i-am consacrat scenei Teatrului Mic, am creat 368 de roluri. Am interpretat 80 de roluri, numai în piesele lui Ostrovski iar în unele piese am deținut toate rolurile feminine. Anii trec, rolurile se schimbă. La început eram distribuită în roluri de fete tinere, acum, interpretez roluri de bătrîne. Ce vreți, trebuie să treci prin toate astea".

Surîde cu atîta căldură încît simți că nu regretă anii care au trecut și că iubește teatrul cu aceeași pasiune ca acum 65 de ani.

— Ce rol pregătiți în prezent?

— Rolul domnișoarei Crawley din „Bîlciul deșertăciunilor" al lui Thackeray.

Șaizeci și cinci de ani pe scenă, nu-i un lucru tocmai obișnuit. Vă închipuiți deci că n-a fost pentru nimeni o surpriză cînd, cu ocazia acestei aniversări, actrița a primit sute de felicitări ce exprimau dragostea și admirația publicului. Pentru pasionații teatrului n-a fost doar o simplă aniversare a unei actrițe, ci o adevărată sărbătoare.

Z. Iuriev

Date noi în economia sovietică

[illegible] recolta globală a culturilor cerealiere a fost cu 26 la sută mai mare față de aceea din anul 1953, dar au și fost depășiți indici înalți într-o serie de ramuri ale producției agricole. Analizînd în ansamblu realizările agriculturii, comunicatul Direcției Centrale de Statistică de pe lîngă Consiliul de Miniștri al U.R.S.S., publicat la 27 ianuarie, arată că producția de lapte a U.R.S.S. a atins aproximativ 98 la sută din producția de lapte a S.U.A., iar volumul producției de unt de fabrică a fost aproximativ același ca în S.U.A. Planul anual al colectărilor și achizițiilor de carne a fost îndeplinit înainte de termen, la 1 decembrie 1957. Achizițiile și colectările de carne au sporit cu 550.000 tone, sau cu 12 la sută, față de anul 1956.

O producție mai mare ca în orice alt an precedent a fost obținută de cultivatorii de sfeclă. La bumbac s-a obținut o recoltă medie de 20,8 chintale la hectar. S-a predat statului în cantitate mai mare cu 22 la sută, și cînepă în cantitate întreită față de 1956.

Rezultatele anului agricol 1957, obținute în grele condiții climatice, dovedesc că agricultura sovietică se află în plin avînt. Au fost puse temelii sigure pentru o sporire generală a producției tuturor ramurilor agriculturii, pentru rezolvarea sarcinii ce și-au asumat-o lucrătorii din agricultura sovietică, sarcina de a depăși în [illegible] producția obținută în S.U.A. pe cap de locuitor, la carne, lapte și unt. Aceste rezultate au fost însoțite și de o scădere a cheltuielii de muncă vie și materializată pe unitate de produs, deci, de o creștere a veniturilor colhozurilor și colhoznicilor. Veniturile bănești ale colhozurilor au însumat în 1952 42,8 miliarde de ruble; ele s-au urcat în 1956 la 94,5 miliarde de ruble și au fost încă și mai mari în 1957. Pentru plata zilelor-muncă, colhozurile au cheltuit în 1952 12,4 miliarde de ruble și în 1956 42,2 miliarde de ruble.

Colhozul sovietic s-a întărit considerabil din toate punctele de vedere. De aceea, a sosit momentul să se pună într-un fel nou și chestiunea rolului său în dezvoltarea agriculturii sovietice, în folosirea remarcabilei tehnici cu care a fost înzestrată această agricultură. Iar aceasta înseamnă că a sosit momentul de a se pune chestiunea raportului între colhoz și stațiunea de mașini și tractoare care îl deservește. În discursul ce l-a rostit la Minsk, la adunarea fruntașilor din agricultura Republicii Beloruse, la 22 ianuarie 1958, N. S. Hrușciov a caracterizat problema reorganizării stațiunilor de mașini și tractoare drept una din problemele fundamentale ale dezvoltării ulterioare a agriculturii sovietice.

Stațiunile de mașini și tractoare au jucat un rol istoric în afirmarea modului de producție socialist la sate. Însemnătatea lor s-a vădit mai cu seamă în anii colectivizării, în anii organizării colhozurilor. Stațiunile de mașini și tractoare s-au dovedit capabile să organizeze marea producție agricolă, să înlesnească introducerea tehnicii înaintate în agricultură. În același timp, ele au avut și un însemnat rol politic, contribuind la trecerea micilor gospodării țărănești în marile unități colective. De asemenea, colectînd plata în natură pentru muncile ce le făceau, stațiunile de mașini și tractoare au putut da statului sovietic mari cantități de grîne, de alte produse agricole și de materii prime pentru industria bunurilor de consum.

Între timp, însă, s-a produs un dublu proces. Pe de-o parte, colhozurile s-au întărit din punct de vedere al organizării lor interioare, al cadrelor de care dispun, al agrotehnicii pe care o folosesc, al unirii și solidarității membrilor lor; ele s-au și comasat, dispunînd azi, în multe cazuri de 5—10 mii de hectare și uneori chiar de 20 de mii de hectare. Pe de altă parte, în urma rectificării prețurilor pentru produsele agricole colectate de la colhozuri, livrările obligatorii făcute de acestea, ca și livrările făcute de sovhozuri, revin mult mai ieftine decît produsele ce sînt strînse cu titlul de plată în natură pentru muncile efectuate de stațiunile de mașini și tractoare.

În această diferență se reflectă costul aparatului S.M.T.-urilor și ea este unul din factorii determinanți ai punerii problemei reorganizării acestor stațiuni. Desigur, reorganizarea nu este lipsită de dificultăți și atît ritmul cît și modalitățile ei sînt încă în discuție. După cum a arătat N. S. Hrușciov, în discursul rostit la Minsk, însuși principiul reorganizării va fi probabil supus discuției unei plenare a C.C. al P.C.U.S., iar dacă va fi nevoie se va desfășura după aceea o discuție publică la fel de largă ca aceea care a avut loc în prima jumătate a anului 1957, în legătură cu reorganizarea conducerii industriei și construcțiilor.

Cum este concepută reorganizarea stațiunilor de mașini și tractoare? O parte a parcului lor de mașini, tractoare, semănătoare, cultivatoare etc., ar urma să fie vîndută colhozurilor. Stațiunile de mașini și tractoare și-ar concentra activitatea asupra reparațiilor de utilaj agricol, asupra asigurării pieselor de schimb necesar; ele s-ar transforma în centre de reparații. Bineînțeles că, devenind proprietatea colhozurilor, mașinile ar urma să fie întreținute pe seama acestora. De asemenea, colhozurile ar urma să-și asigure și personalul de deservire a mașinilor.

O parte din mașinile grele, mașinile de construit drumuri, de efectuat lucrări de ameliorațiuni funciare, ca și parcul de mașini de transport, ar rămîne pe lîngă centrele de reparații, care ar urma să le închirieze, la cerere, colhozurilor.

Din această reorganizare, ar avea de cîștigat și statul sovietic și colhozurile. Colhozurile și-ar cumpăra numai mașinile de care au nevoie și ar putea dispune de aceste mașini în momentul ales de ele. Statul sovietic nu va mai suferi urmările repartițiilor de mașini făcute indiferent de nevoile și condițiile locale.

După primele șase luni de aplicare a noului mod de conducere a industriei și construcțiilor, se poate afirma că reorganizarea ce a avut loc în acest domeniu a dat rezultate ce o justifică în întregime. De altfel, comunicatul Direcției Centrale de Statistică arată că în anul 1957, anul în care s-a trecut la reorganizarea conducerii industriei și construcțiilor după principiul teritorial, în loc de o creștere a producției industriale de 7,1 la sută față de 1956, cum prevedea planul, s-a obținut o creștere de 10 la sută. Este evident că reorganizarea conducerii industriei și construcțiilor începe să dea marile foloase ce erau așteptate de la înfăptuirea ei. Rezultate, desigur nu de aceeași amploare, dar nu mai puțin remarcabile, sînt așteptate și de la reorganizarea stațiunilor de mașini și tractoare.

Alexandru Leon

STALINGRAD

Acum 15 ani

—o bătălie care a hotărît soarta lumii—

Istoria războaielor cunoaște multe bătălii faimoase. Unele din ele au însemnat chiar puncte cruciale pentru umanitate. Dar niciodată mai mult decît în zilele cînd se disputa metru cu metru aria Stalingradului, omenirea n-a așteptat cu atîta înfrigurare rezultatul unei uriașe încleștări, niciodată pînă atunci n-a existat în așa grad conștiința că, oricare ar fi acest rezultat, el va însemna o cotitură nu numai în desfășurarea celei de a doua conflagrații mondiale, dar în însăși istoria civilizației. Căci, alături și peste valorile materiale, adică militare și economice, care se înfruntau pe un front de cîteva sute de kilometri, erau în joc valori spirituale care fac ca viața să merite a fi trăită și să justifice lupta îndîrjită pentru ea.

...Sînt cincisprezece ani de la victoria de la Stalingrad. Un timp destul de scurt pentru ca să ne amintim de emoția cu care erau așteptate comunicatele, de groaza cu care urmăream ororile războiului hitlerist, de momentele de restriște și de cumpănă și, în cele din urmă, de acea universală satisfacție care a urmat după 2 februarie 1943. Și, cu toate acestea, un timp destul de lung pentru ca anumite cercuri să poată miza pe slăbirea memoriei generației contemporane Stalingradului sau pe lipsa de cunoștințe a generației următoare, pentru a încerca o contrafacere a istoriei, o minimalizare a acestei „ore stelare" a umanității.

„M-am născut pentru a cînta Stalingradul nemuritor" a scris Pablo Neruda. Aceeași imortalitate o afirmă numele unei strălucite piețe pariziene sau al unei mari uzine din Praga, străzi din Belgia sau Danemarca, orașe din Bulgaria sau Germania democrată. Dar **„Encyclopaedia Britannica"** consacră numai patru fraze epocalului eveniment și un manual american de istorie universală se mulțumește cu cincisprezece rînduri. Ce departe pare vremea cînd generalul Marshall putea afirma că victoria de la Stalingrad a salvat poporul american de invazia hitleristă și cînd un alt general compatriot scria că **„speranțele civilizației se sprijină pe drapelele demne ale glorioasei armate ruse. Ca avînt și măreție, Stalingradul este cea mai colosală realizare a istoriei".** Și ce aproape totuși ni se pare timpul cînd „Stalingrad" devenise parola luptătorilor pentru libertate din Franța și Iugoslavia, din Belgia și Cehoslovacia, din Norvegia și Olanda; cînd cuvîntul „Stalingrad" era scris pe drumul ghetoului din Varșovia sau însuflețea lupta martirilor de la Treblinka; cînd însemna o denumire de onoare pentru un detașament de partizani sau era zgîriat cu sînge în celulele condamnaților la moarte.

Zadarnice și ridicole sînt toate tentativele falsificatorilor. Faptele scrise cu atîtea sacrificii nu pot fi șterse cu buretele relei credințe. Oricît ar încerca un oarecare general britanic, Martel, să afirme că Stalingradul nu a fost decît o operație de ordin secundar, nu va putea convinge pe nici un om serios. In special nu-i ar putea convinge pe germani, cei mai în măsură să judece amploarea unui eveniment care i-a privit nemijlocit.

Nu ne referim la mărturii mai vechi, ca aceea a mareșalului Keitel care afirmase la Nürnberg: **„După Stalingrad am înțeles limpede că Germania nu va cîștiga războiul".** Trebuie să punem mai degrabă accentul pe mărturii recente, care au avantajul perspectivei istorice. Intr-o sistematică și voluminoasă **„Istorie a celui de al doilea război mondial"**, apărută la Bonn în 1954, generalul hitlerist Kurt von Tippelskirch, o autoritate în materie de istorie militară, recunoaște, în ciuda sentimentelor sale antisovietice declarate, cotitura pe care a reprezentat-o Stalingradul în întreaga istorie a războiului trecut. Și von Tippelskirch nu este un izolat. El exprimă punctul de vedere militar oficial și cartea sa a devenit un fel de manual clasic pentru școala militară vest-germană.

Intr-adevăr, în perspectiva timpului și cu cît apar tot mai multe documente asupra evenimentului și împrejurărilor în care s-a desfășurat, Stalingradul se înalță tot mai sus printre atîtea fapte de arme mărețe ale celui de al doilea război mondial pentru a căpăta o valoare istorică simbolică. Cu aproape o mie și cinci sute de ani în urmă, la bătălia din Cîmpiile catalaunice, Aetius, ultimul general roman, oprise înaintarea Hunilor în occidentul Europei. La capătul opus al continentului, după cincisprezece secole, eroismul poporului sovietic a dat lovitura de moarte armatei aceluia pe care istoricul nostru Iorga îl numise pe drept cuvînt „Attila motorizat".

După bătălie

Generalul de pe frontul de răsărit:
— *Ce ne facem acum mein Führer?*
Hitler:
— *Dă-mi voie să-mi adun o clipă gîndurile.*

Desen de Kukriniksî

In speranța victoriei „totale"

Să ne amintim de vara aceea caniculară și secetoasă a anului 1942.

In stepa pîrjolită, zeci de divizii de infanterie și trupe motorizate, mii de tancuri și de avioane se pregăteau pentru „marele" atac. Odihnite după operațiile din primăvară, din peninsula Kerci, după ocuparea Sevastopolului sau bătălia din sectorul Izium-Barvenkovo, ele mai primiseră întăriri importante din Europa occidentală și din Africa de Nord. Statul major german înțelegea să profite de lipsa unui al doilea front. Toate informațiile vorbeau de întîrzierea, cu multe luni, a deschiderii acestuia. Concentrarea tuturor rezervelor strategice ridica forțele ofensive germane la 240 de divizii. Erau trupe de elită ale unei armate care, ca pregătire și forță de șoc, pretindeau reputația de a fi „cele mai bune din lume". „Blitzkrieg"-ul dăduse peste tot rezultatele scontate și steagurile negre ale celui de al treilea Reich fîlfîiau de la Atlantic la Marea Neagră și din Marea Nordului pînă în Mediterana.

E drept că pete destul de vizibile stricau uniformitatea victoriilor hitleriste. Acestea nu reușiseră să ajungă — așa cum au sperat — în numai șase săptămîni, la Kiev. In fața Moscovei de asemenea înregistraseră în iarna lui 1941 o înfrîngere categorică. Dar comandamentul hitlerist nu voia să vadă în aceste prime insuccese zgomotoase decît o farsă a „generalului iarnă". In cercurile aliaților occidentali explicația aceasta circula în voie. Așa că se așteptau pentru vara sau cel mult toamna lui 1942 victorii spectaculoase: un rezultat strategic hotărîtor, sau, în limbajul statului major hitlerist, o victorie totală.

E drept că toate aparențele pledau în sprijinul optimismului hitlerist, în struna pesimismului din rîndurile aliate. Vara lui 1942 nu era numai aceea a triumfului hoardelor hitleriste pe întregul continent, ci și aceea a victoriilor fulgerătoare ale flotei și armatei japoneze în Pacific, a mișcărilor spectaculoase ale trupelor germane pe litoralul nord-african. Niște fantaști ai strategiei vorbeau de posibilitatea apropiată a joncțiunii trupelor germane, care ar coborî din Caucaz, cu acele care ar înainta dinspre Suez. Iar forțele japoneze, la porțile Indiei, ar fi întins mîna lor lungă prin Golful Persic. Faimosul „plan Tanaka" se apropia de realizare...

Pînă la fantezie însă realitățile erau totuși destul de încurajatoare pentru agresori. Hitleriștii erau în posesia unui hinterland economic uriaș. Industria și materiile prime ale Germaniei și Franței, Austriei și Cehoslovaciei, Italiei și Belgiei aprovizionau frontul german. Producția Romîniei și Ungariei, a Finlandei și Bulgariei se adăugau rezultatelor exploatării nemiloase a celorlalte state cucerite și aservite. Spania era prietenă, neutralitatea Suediei și Turciei era binevoitoare și, bineînțeles, în sens unic.

In asemenea condiții excepțional de favorabile, statul major hitlerist a decis să declanșeze cea de a doua fază decisivă a „blitzkrieg"-ului.

Obiectivul ofensivei era pe cît de grandios, pe atît de limpede. Pe un front care se întindea între 500 și 600 km., cele 240 de divizii lansate în imensitatea stepei sud-estice, în direcția Donului și a Volgăi, trebuiau să efectueze o breșă ireparabilă în sectorul sudic al frontului sovietic, să cucerească Stalingradul, să pătrundă în Caucaz spre zăcămintele petrolifere de la Maikop, Groznîi și Baku, să taie legăturile Moscovei cu regiunile dintre Volga și Ural, să paralizeze principalele căi de alimentare ale trupelor sovietice și să opereze apoi o manevră de învăluire a Moscovei. Tăierea frontului sovietic de Ural și de Siberia, cît și de regiunile petrolifere, ar fi trebuit să ducă la căderea capitalei sovietice și implicit, la terminarea războiului.

Și astfel începu, în praful ridicat de coloanele de tancuri și în fumul stîrnit de artilerie și aruncătoare de flăcări, în zgomotul apocaliptic al bombardierelor și în lătratul neostoit al automatelor, iureșul celei mai ambițioase ofensive a istoriei.

Profitînd de o incontestabilă superioritate cantitativă a efectivelor și materialului, statul major german nu se uita la pierderile suferite în drumul lui spre ținta propusă: Stalingrad, centru nervos al transporturilor și comunicațiilor, important port fluvial și mîndrie a cincinalelor sovietice.

Termenul căderii orașului fusese fixat de hitleriști la 25 iulie. Il anunțase chiar Hitler de la tribună.

Dar termenul trecuse și în cele două luni de ofensivă neîntreruptă, în ciuda unor succese operative și tactice între Don și Volga, armata hitleristă pierduse aproape 100.000 de ofițeri și soldați, aproximativ 800 tancuri și peste 1.000 avioane.

Se apropia 25 august, noua dată fixată de führer și Stalingradul era încă departe. Incepînd de la 23 august, timp de patru zile, orașul a fost supus unor neîntrerupte raiduri aviatice teroriste. Zecile de mii de tone de metal și de explosive azvîrlite deasupra orașului au transformat în ruine și flăcări instalațiile portuare și uzinele, spitalele și școlile, instituțiile și locuințele. Și, în timp ce se cabla pretutindeni știrea atacului decisiv împotriva Stalingradului, o coloană blindată germană se infiltra spre Volga în sectorul Rînok, iar tancurile și infanteria motorizată atinseseră nordul orașului, în apropierea imediată a marilor uzine.

Stalingradul ajunsese într-adevăr o mare de flăcări, care, noaptea, se zăreau pînă la zeci de kilometri. Dar printre flăcări și ruine, rezistența sovietică n-a contenit o singură clipă. La eforturile Armatei Roșii se adăugau cele ale populației civile, bărbați și femei, tineri și bătrîni, muncitori care schimbaseră strungul cu mitraliera. Fiecare metru de teren era apărat cu un eroism nemaiîntîlnit. Omenirea nu mai asistase la lupte ca acele care s-au dat în aproape șaptezeci de zile în nordul orașului, la uzina „Octombrie Roșu" sau la fabrica de tractoare, pe malul Volgăi, sau la movila lui Mamai. Pe toate meridianele globului, ziarele anunțau ca prim titlu situația de la Stalingrad și cuvîntul acesta, ca și bătălia pe care o simboliza, devenise stindardul luptei pentru libertate.

In a doua jumătate a lui septembrie, epicentrul bătăliei s-a deplasat tot mai mult spre nord. Punînd uneori în linie peste două mii de avioane, cam tot atîtea tancuri și peste 20.000 de tunuri și mortiere, inamicul a mai reușit două sau trei spărturi. O lună mai tîrziu, în unele sectoare, hitleriștii nu mai aveau de străpuns decît 200 de metri pînă la fluviu. Situația devenise într-adevăr critică.

Dar un nou factor apăruse. Potopul de material de război sovietic zvîrlit asupra inamicului îl țintuise locului. Densitatea focului sovietic nu concretiza numai milioanele de chintale de obuze sau mine, de grenade sau gloanțe, ci și voința de oțel a poporului sovietic și întărirea potențialului industrial. In sfîrșit lucrul la care hitleriștii se așteptau cel mai puțin era tocmai trecerea forțelor sovietice la contraofensivă.

Contraofensiva

Trupele germane ocupaseră, în cele două faze inițiale ale „blitzkrieg"-ului, Ucraina, bazinul Donețului, Crimeea, Belorusia, statele baltice, blocaseră Leningradul. Nu numai teritorii imense, dar și puternice regiuni industriale și agricole, de primă importanță pentru potențialul militar sovietic, căzuseră în mîinile hitleriștilor. Dincolo de Volga, însă, în Ural și Siberia, o nesecată energie și o nemaiîntîlnită inventivitate au creat în timp record sute de uzine noi și zeci de mine uriașe, au pus în valoare zăcăminte petrolifere virgine și terenuri agricole deștelenite. Armele au devenit tot mai numeroase și mai bune. Au apărut chiar arme-surpriză. Munițiile se scurgeau spre front într-un șuvoi care trebuia să-l inunde pe inamic. Efectivele umane creșteau cu milioanele ca din pămînt. Se apropia clipa cotiturii în mersul războiului, ora la care trebuia să se dezlănțuie contraofensiva.

Comandamentul suprem al armatei sovietice pregătise temeinic operațiile. Nimic nu fusese neglijat sau lăsat la voia întîmplării. Puternice rezerve ocupaseră din timp pozițiile de atac. La 19 noiembrie 1942, diviziile sovietice, după o puternică pregătire de artilerie, trecură la ofensivă, la nord-vest de Stalingrad. A doua zi, trupele cantonate la sudul orașului atacară și ele pozițiile germane. Frontul a fost spart și, prin brese, trupele mobile înaintau rapid spre sud și nord pentru a se întîlni la 23 noiembrie în apropiere de Kalaci. Numai o sută de ore fuseseră necesare pentru a încercui grupul de armate von Paulus, ale cărui efective se ridicau la 330.000 oameni. Vestită pentru manevrele ei de încercuire, armata germană de sud fusese la rîndul său încercuită.

Comandamentul german a afirmat în timpul procesului de la Nürnberg și de atunci încoace că trupele lui von Paulus ar fi fost în măsură să spargă cleștele în care au fost prinse de trupele sovietice, dar că Hitler a împiedicat acest lucru.

Adevărul este însă că O.K.W.-ul a făcut încercări repetate de salvare a grupului încercuit. Ofensiva grupului Mannstein la sud de Stalingrad a fost cea mai puternică dintre tentativele disperate de a veni în ajutorul celor asediați. Dar trupele sovietice au respins toate atacurile trupelor hitleriste și au strîns și mai mult cercul în jurul celor 22 divizii condamnate. Aviația sovietică de vînătoare și apărarea antiaeriană au împiedicat ravitalierea pe calea aerului a trupelor încercuite.

Ținînd seama de situația disperată a trupelor germane și pentru a evita noi vărsări inutile de sînge, comandamentul sovietic a propus trupelor fasciste capitularea. Dar comandamentul hitlerist a respins propunerea. Vechiul orgoliu teutonic îl împiedica să vadă pînă în ultimul moment gravitatea situației. La 10 ianuarie 1943, trupele sovietice trecură la o nouă ofensivă de lichidare. La 2 februarie 1943 ultimul nucleu de rezistență hitlerist depuse armele.

Bilanțul dezastrului german la Stalingrad întrecea tot ce văzuse istoria de pînă atunci a bătăliilor: 240.000 de ofițeri și soldați germani uciși, 91.000 prizonieri, printre care comandantul șef al grupului de armate, mareșalul von Paulus, șeful statului său major, generalul locotenent Schmidt, pe lîngă alți 22 de generali și peste 2.500 ofițeri. Trofeele culese de Armata Roșie, numai între 10 și 30 ianuarie 1943, însumau 744 de avioane, 1.517 de tancuri, 6.523 de tunuri, peste 60.000 de camioane și automobile și cantități enorme de muniții.

A doua și ultima fază a „blitzkrieg"-ului fusese așadar înmormîntată în zăpezile stepei. Nu numai că planul de război hitlerist pe 1942 se prăbușise lamentabil, dar și planul de perspectivă pe 1943 trebuia complet transformat.

Nu mai putea fi vorba de inițiative în stil mare ca pînă atunci. Pierderile de oameni și materiale fuseseră atît de grave, încît nu mai permiteau acest lucru. Iar locul orgoliului se consolida tot mai insistent în sînul O.K.W.-ului conștiința inutilității continuării războiului.

Cu toate acestea, Hitler a continuat războiul. Faptul acesta nu trebuie pus numai pe seama lui, așa cum au încercat să facă foștii lui adepți. Mai dăinuia încă o puternică îndoială dacă victoria sovietică de la Stalingrad n-a fost cumva numai rezultatul unei combinații fericite. Că n-a fost într-adevăr vorba de așa ceva a dovedit o mersul ulterior al războiului și victoria finală. O ofensivă neîntreruptă, prin salturi uriașe, au dus trupele sovietice de la Stalingrad la Orel și Smolensk, de la Leningrad spre istmul Kareliei, peste Nistru și Prut pînă în Balcani, și de sub zidurile Varșoviei pînă în inima Berlinului.

Victoria de la Stalingrad n-a fost rodul hazardului. Ea a fost determinată de îndrăzneala concepției strategice a Inaltului Comandament Sovietic, de abilitatea și dîrzenia tacticii generalilor și ofițerilor, de eroismul nemaipomenit al soldaților, de puterea și abundența armamentului sovietic, adică tocmai de factorii pe care nu conta O.K.W.-ul.

Mizînd dimpotrivă pe faptul că primele eșecuri ale rezistenței sovietice ar putea zdruncina încrederea maselor sovietice în guvernul lor; că, în urma pierderilor teritoriale, industria sovietică nu va mai fi în măsură să facă față necesităților unui război de asemenea anvergură; că sistemul de comunicații și transport nu va mai răspunde cerințelor frontului de aproximativ 3.000 km.; că agricultura sovietică nu va putea alimenta armata și populația civilă; comandamentul german a încercat la Stalingrad și după aceea să oprească în loc ceea ce a fost în definitiv nu numai rezultatul unei operații strălucite, ci și o consecință a legilor istorice. Victoria de la Stalingrad, ca și celelalte victorii ulterioare, ca și victoria finală, au fost rezultatul superiorității sistemului socialist: al societății socialiste, al economiei socialiste, al ideologiei socialiste.

E drept că militarii hitleriști n-au înțeles din primul moment al loviturii acest lucru. Ei continuau să calculeze în cifre tancurile și avioanele disponibile sau milioanele de kilometri pătrați pe care le mai controlau. Dar superioritatea militară germană devenise după Stalingrad de domeniul exclusiv al trecutului.

La Stalingrad s-au înmormîntat și planurile de dominație mondială ale axei Berlin-Roma-Tokio.

Nu mai putea fi vorba de o întîlnire între cele trei armate agresoare, undeva, prin Golful Persic. Alungați din Caucaz și în perspectiva pierderii accesului la Marea Neagră și Mediterana, teoreticienii hitleriști au fost siliți să abandoneze proiectele lor fantastice și să se mulțumească cu satisfacerea nevoilor mai modeste, dar mai stringente, ale apărării unui front mereu tot mai scurt și mereu tot mai apropiat de frontierele patriei lor.

Știm azi că armatele japoneze erau pregătite să atace Siberia, în cazul unei victorii germane la Stalingrad. Cele mai bune trupe japoneze fuseseră pregătite în regiunea Kwantung, pentru un atac iminent, în ciuda pactului de neagresiune care regla atunci relațiile sovieto-nipone. Victoria sovietică a descurajat pe militariștii japonezi, care cunoșteau, de altfel, încă din 1938, valoarea Armatei Roșii. Ei n-au mai întreprins ofensiva în care spera Hitler, mulțumindu-se să-și consolideze pozițiile cîștigate în prima fază a războiului în Pacific și în Mările Sudului.

Și Italia fascistă a trebuit să abandoneze visul vechiului imperiu roman. Africa de Nord nu mai putea fi controlată nici măcar cu ajutorul trupelor lui Rommel, care ajunsese la mică distanță de Alexandria. Suezul devenise de domeniul trecutului. Dimpotrivă, degarnisirea pozițiilor nordafricane de numeroase efective germane a făcut posibilă ofensiva lui Montgomery la El Alamein. Așa se și explică de ce la scurt interval după dezlănțuirea ofensivei sovietice la Stalingrad, și trupele britanice din Africa de Nord și-au putut relua drumul lor spre vest.

De asemenea, faptul că toată atenția comandamentului hitlerist era îndreptată spre Stalingrad, că efortul suprem se făcea exclusiv în această direcție, a înlesnit debarcarea relativ comodă a aliaților britano-americani în Algeria și Maroc. Este evident că, dacă miile de avioane germane din sectorul Volgăi ar fi fost mutate în Tunisia, de pildă, debarcarea aliată ar fi trecut prin momente critice.

In sfîrșit, nu trebuie să se uite efectul grav depresiv pe care înfrîngerea de la Stalingrad l-a avut asupra aliaților Germaniei hitleriste. In armata italiană de la Tobruk sau finlandeză de sub zidurile Leningradului; în armata romînă care înregistrase atîtea pierderi în luptele dintre Don și Volga, sau în armatele bulgară și ungară, îndoiala asupra victoriei hitleriste se transformase încet și sigur în dorința de a rupe cît mai curînd o alianță falimentară și chiar de a întoarce armele.

Victoria sovietică deschisese ochii aliaților Germaniei hitleriste.

Inceputul sfîrșitului

Stalingradul a precipitat în frontul axei un fenomen pe care hitleriștii îl sperau în rîndurile forțelor aliate: dezagregarea.

Pornind de la ideea întîrzierii deschiderii celui de al doilea front; avînd serioase informații că el nu va fi deschis de la început în Europa; mizînd, pe de o parte, pe diferențele ideologice certe și, pe de altă

Pe marginea prăpastiei D. S. Moor

parte, pe anumite voci care, din tabăra aliată, se arătau îngrijorate de o prea mare victorie a forțelor sovietice, Hitler și acoliții săi sperau în posibilitatea ruperii unității aliate.

Pe diverse căi, prin Spania, Elveția și Suedia, diplomația și spionajul hitlerist au căutat să sondeze terenul și să obțină cel puțin promisiuni vagi că, la un moment dat, dacă trupele germane vor fi retrase din vestul Europei, aliații occidentali vor lăsa Germania să-și vadă netulburată de războiul ei cu Uniunea Sovietică.

Dar, în ciuda eforturilor hitleriste, în ciuda sentimentelor antisovietice ale unor cercuri de afaceri occidentale, alianța Națiunilor Unite a continuat. Pacea separată, care devenise obsesia diplomației lui von Ribbentrop și a propagandei lui Goebbels, nu a fost realizată. Războiul a trebuit să fie continuat pe două fronturi, chiar dacă timp de un an după Stalingrad frontul occidental a fost marcat printr-o completă inactivitate. Debarcarea aliată s-a produs totuși în cele din urmă, în Italia mai întîi, în nordul Franței după aceea. Devenise evident că dezagregarea sperată nu mai era realizabilă.

In schimb, Stalingradul a semănat germenele dezagregării în tabăra axei. Dacă Japonia s-a mulțumit să nu mai atace Siberia, în schimb Spania și-a retras de pe frontul sovietic „divizia albastră". Italia a invocat nevoia de a face față amenințării din Mediterana pentru a-și retrage trupele decimate în stepa sovietică. Guvernele Romîniei, Finlandei, Bulgariei și Ungariei au mai continuat totuși ajutorarea frontului hitlerist, cu iluzia nutrită de diplomația hitleristă a posibilității unei păci separate.

E tipic cazul guvernului antonescian care a trimis, cu știrea hitleriștilor, emisari speciali la Ankara sau Cairo pentru a tatona terenul. Dar pacea separată nu era de vînzare nicăieri. Stalingradul întărise într-adevăr în tabăra aliată conștiința că victoria ei finală este condiționată de unitatea de țeluri, de efortul comun și de colaborarea fără rezerve.

Intr-o vreme cînd anumite cercuri occidentale speculează ideea unui conflict între Vest și Est, atît de dorit de Hitler și axa sa, e bine să se amintească rolul hotărîtor pe care l-a avut la un moment dat unitatea acelora care s-au numit de atunci Națiunile Unite.

E bine să ne întrebăm din nou dacă ceea ce s-a făurit cu atîta sînge și sudoare în timp de război nu merită continuat și în timp de pace și dacă diferența de ideologii, care a făcut totuși posibilă victoria comună, poate fi azi un impediment în efortul de a da omenirii [illegible] necesară construirii unei vieți mai bune.

La [illegible] ani după Stalingrad, amintirea sacrificiilor atît de dureroase ale trecutului ar trebui să fie un îndemn pentru [illegible] a războiului în afara legii. In epoca [illegible] fiecare colț al lumii e amenințat să devină un nou Stalingrad. De [illegible] ca simbol al rezistenței, ci al ruinei.

Stalingradul a fost complet refăcut. Rănile trecutului au fost reparate. Dar amintirea suferințelor nu poate fi ștearsă din inimile [illegible]. Ea [illegible] conducătorii sovietici și trebuie să [illegible] pe conducătorii lumii [illegible] să găsească [illegible] posibilitatea [illegible] comun.

Ion Florescu

VEAC NOU, organ al Consiliului General A.R.L.U.S. Apare săptămînal. Redacția și administrația: strada Ion Ghica 5. Telefon 3.03.10. Tiparul: Combinatul Poligrafic Casa Scînteii „I. V. Stalin" Piața Scînteii București.
ABONAMENTE: pe 3 luni 3 lei, pe 6 luni 6 lei, pe un an 12 lei. Abonamentele se fac la toate oficiile poștale, prin factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții. STAS — 3452 — 52